

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

УДК 37.015.3:005.336.32:04:070

ПОГОДЖЕНО
Декан гуманітарно-педагогічного
факультету
Інна САВИЦЬКА
« ___ » _____ 2024 р.

ДОПУКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри
педагогіки
Руслан СОПІВНИК
« ___ » _____ 2024 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-
КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОЇ
МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ»**

Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки»
Освітня програма: «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті»
Орієнтація освітньої програми: «Освітньо-професійна»

Гарант освітньої програми
д-р. пед. н., професор _____ **Олександр КУЧАЙ**

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи
канд. пед. н., професор _____ **Оксана ВАСЮК**

Виконав _____ **Дмитро ПОПОВ**

КИЇВ – 2024

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Гуманітарно-педагогічний факультет**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри педагогіки
Д-р пед. наук, професор
_____ Руслан СОПІВНИК
«10» жовтня 2023 року

З А В Д А Н Н Я

до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студенту

Попову Дмитру Сергійовичу

Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки»
Освітня програма: «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті»
Орієнтація освітньої програми: «Освітньо-професійна»

Тема магістерської кваліфікаційної роботи: **«Використання інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку навчальної мотивації студентів»**

Затверджена наказом ректора НУБіП України від 12.12. 2023 р. № 2253 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру **«25» жовтня** 2024 року

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національна доктрина розвитку освіти XXI ст., Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття); Стратегія розвитку освіти в Україні на 2021–2031 роки; посібники, словники, довідники, методична, наукова література щодо теми дослідження

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Розглянути понятійний апарат щодо розвитку мотивації до навчання студентів.
2. Виявити методи, засоби та форми розвитку навчальної мотивації студентів.
3. Обґрунтувати теоретико-методичні підходи та організаційно-педагогічні умови використання ІКТ для розвитку навчальної мотивації студентів.
4. Розробити методику розвитку навчальної мотивації студентів з використанням ІКТ та емпірично довести її дієвість.

Дата видачі завдання: 10. 10. 2023 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи _____ Оксана ВАСЮК

Завдання прийняв до виконання _____ Дмитро ПОПОВ

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: складається із 108 сторінок, 69 джерел літератури.

Дослідження проводилося на базі Київського національного університету будівництва і архітектури, зі студентами спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія».

Всього в дослідженні, на всіх етапах роботи, брало участь 50 студентів та 30 викладачів.

У вступі розглянуто загальні питання теми дослідження та обґрунтовано його актуальність, яка полягає у необхідності підвищення навчальної мотивації студентів закладів вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Визначено основні завдання роботи: дослідити понятійний апарат мотивації, проаналізувати методи її розвитку, обґрунтувати підходи до впровадження ІКТ як інструменту для мотивації, а також розробити та експериментально перевірити ефективність методики підвищення навчальної мотивації.

У першому розділі, присвяченому теоретичним аспектам мотивації, розглянуто основні поняття та підходи до вивчення навчальної мотивації. Проведено огляд літератури, в якому виявлено, що мотивація формується під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів: пізнавальні завдання, емоційна підтримка викладача, індивідуальні особливості студентів та їхні особистісні потреби у знаннях. Зазначено, що впровадження ІКТ сприяє задоволенню цих потреб і може стати засобом для активізації мотивації через інтерактивні форми навчання. Розглянуто методи та засоби мотивації, зокрема, мультимедійні презентації, відеоматеріали та онлайн-ресурси, що дають можливість адаптувати навчання до індивідуальних потреб студентів. Ці інструменти позитивно впливають на формування пізнавальної активності, самостійності й відповідальності студентів за процес навчання.

Другий розділ, «Теоретико-методичні аспекти організації використання ІКТ для розвитку мотивації», містить огляд існуючих методик та

методологічних підходів до використання ІКТ в освітньому процесі як аспектів розвитку мотивації студентів. Було виявлено, що ІКТ, включаючи мультимедійні презентації, відеозаняття, інтерактивні тести та різні онлайн-платформи, позитивно впливають на рівень зацікавленості студентів. Встановлено, що ефективність впровадження ІКТ значною мірою залежить від технічного забезпечення закладу вищої освіти, рівня підготовки викладачів та врахування індивідуальних особливостей студентів. Запропоновано рекомендації щодо організаційно-педагогічних та психологічних умов, які сприяють розвитку навчальної мотивації з використанням ІКТ. Для ефективного впровадження ІКТ необхідно створити сприятливий емоційний клімат на заняттях, де викладач активно взаємодіє зі студентами, підтримує їх у роботі з новими технологіями та стимулює зацікавленість до навчання.

У третьому розділі, «Експериментальна робота з організації використання ІКТ для розвитку навчальної мотивації студентів», подано результати дослідження, яке проводилось у три етапи: констатувальний, формувальний та контрольний. На констатувальному етапі було проведено діагностику, яка виявила, що 44% студентів фокус-групи мають низький рівень навчальної мотивації, 36% – середній, а лише 20% показують високий рівень. Це підтвердило необхідність вдосконалення освітнього процесу з метою підвищення зацікавленості студентів у навчанні.

Під час формувального етапу в експериментальній групі були застосовані ІКТ, включаючи мультимедійні презентації, відеоматеріали та інтерактивні завдання, що дозволили зробити заняття більш динамічними та персоналізованими. Такі методи активізували навчальну діяльність студентів, залучаючи їх до співпраці та самостійного вивчення матеріалу. Контрольний етап засвідчив ефективність обраної методики: кількість студентів із високим рівнем мотивації зросла до 32%, середній рівень також підвищився до 40%, а низький зменшився до 28%. Крім того, було відзначено підвищення

показників емоційного захоплення процесом навчання та розвитку інтелектуальної активності.

Аналіз результатів також показав зростання готовності викладачів до використання ІКТ. На констатувальному етапі лише 50% викладачів мали високий рівень готовності до використання ІКТ, тоді як після формувального етапу цей показник збільшився до 80%. Це свідчить про важливість підготовки викладачів та забезпечення їх необхідними ресурсами для впровадження ІКТ у освітній процес.

Результати дослідження підкреслюють важливість системного та комплексного підходу до впровадження ІКТ у освітній процес. Впровадження ІКТ не тільки підвищує зацікавленість студентів, але й сприяє розвитку пізнавальної активності, критичного мислення та самостійності, що є важливими складовими частинами сучасної освіти. Розроблені рекомендації передбачають не лише технічне забезпечення, але й врахування психологічних умов, таких як емоційна підтримка, індивідуальний підхід і створення мотиваційного середовища на заняттях. Важливо також продовжувати моніторинг результатів використання ІКТ, аби адаптувати методики під змінні потреби студентів.

Таким чином, проведене дослідження підтверджує, що використання ІКТ є ефективним засобом для розвитку навчальної мотивації студентів. Комплексний підхід до впровадження ІКТ, який поєднує технічні, методичні та психологічні аспекти, дозволяє досягти значних результатів у формуванні навчальної мотивації, що відповідає вимогам сучасного освітнього середовища. Використання ІКТ сприяє створенню комфортного, динамічного та інтерактивного освітнього процесу, що відповідає очікуванням студентів та підвищує їхню готовність до самостійного здобуття знань.

Ключові слова: навчальна мотивація, розвиток мотивації, інформаційно-комунікаційні технології, студенти, вища освіта.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ	12
1.1. Поняття навчальної мотивації студентів у психолого-педагогічній літературі	12
1.2. Методи, засоби та форми розвитку навчальної мотивації студентів	23
Висновки до розділу першого	30
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ.....	32
2.1. Теоретико-методичні підходи до управління використанням ІКТ для розвитку мотивації навчання	32
2.2. Організаційно-педагогічні умови ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку навчальної мотивації	38
2.3. Особливості реалізації методика розвитку навчальної мотивації студентів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій	45
Висновки до розділу другого.....	57
РОЗДІЛ 3.	59
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З СТВОРЕННЯ УМОВ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ	59
3.1. Організація експериментальної роботи і результати констатувального дослідження	59
3.2. Зміст експериментальної роботи	67
3.3. Оцінка результатів експериментальної роботи	71
Висновки до розділу третього	76
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	82
ДОДАТКИ.....	90

ВСТУП

Актуальність дослідження визначається тим, що сучасні інформаційні технології, що відкривають студентам доступ до нетрадиційних джерел інформації, дозволяють реалізувати принципово нові форми та методи навчання із застосуванням засобів концептуального моделювання явищ та процесів, які у свою чергу забезпечують можливості для розвитку якості організації освітнього процесу.

Згідно з концепцією дослідження TIMSS, навчальні досягнення студентів не обмежуються предметними знаннями та вміннями, видами навчально-пізнавальної діяльності. Діагностування суб'єктів освітнього процесу дозволяє отримати «інформацію про чотири сторони особистості, пов'язані з визначенням позитивної мотивації [68], [15].

Навчання та виховання на щаблі вищої освіти орієнтуються на формування позитивного мотиву та умінь у навчальній діяльності, що реалізуються в наявності міцних навичок читання, письма, рахунку, елементарного досвіду мовного спілкування, творчої самореалізації, культури поведінки, основ особистої гігієни та здорового способу життя.

Державна законодавча база ініціює створення нової моделі вищої освіти, орієнтованої на результат активного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) [25], [25].

Вже у закладі вищої освіти знижується мотивація в студентів до навчальної діяльності, зникає інтерес до процесу навчання. Дослідниками-практиками констатується факт наявності вираженої тенденції до зниження навчальної мотивації із збільшенням вікового кордону.

У психолого-педагогічній літературі найбільш повно висвітлені питання щодо розвитку мотивації до навчання в цілому, проте серед описаних інструментів, методів, способів та засобів розвитку навчальної мотивації недостатньо вивчені питання щодо розкриття мотиваційного потенціалу мультимедійних презентацій, зокрема, та ІКТ, загалом, з урахуванням сучасного стану системи освіти. Саме цей інструмент –

інформаційно-комунікаційне середовище і стає сьогодні найчастіше застосовуваним ресурсом для актуалізації практико-орієнтованої освіти та підтримки інтересу студентів у контексті зв'язку освітньої теорії з реальним життям. Таким чином, виникає суперечність між необхідністю організації використання ІКТ з метою розвитку навчальної мотивації студентів та недостатньою вивченістю питання про умови, організаційні форми та способи організації використання ІКТ в умовах оновленого змісту освіти [38].

Таким чином, основна суперечність полягає у невідповідності між потребою суспільства в мотивованих студентах, з розвинутою інформаційно-комунікаційною культурною, готових до саморозвитку та недостатньою опрацьованістю, та науковою обґрунтованістю педагогічних умов, ефективних методик та технологій, орієнтованих на формування навчальної мотивації студентів за допомогою використання ІКТ.

Виходячи із зазначеного вище протиріччя, можна сформулювати проблему дослідження, яка полягає у визначенні питання про те, які умови, організаційні форми та способи використання ІКТ для розвитку навчальної мотивації студентів.

Існуючі джерела неспроможні запропонувати суб'єкту освітньої діяльності дієві алгоритми, дорожні карти, методичні інструкції, у результаті застосування яких проблема формування мотивації до навчання була вирішено.

Важливість розвитку позитивної мотивації та інтересу до освітнього процесу студентів у процесі навчання доведена дослідженнями багатьох відомих психологів і педагогів: О. Васюк, С. Виговської, А. Виговського [9], С. Ніколаєнка [57], В. Бикова [3], С. Канюк [39], О. Кабанської [37], С. Кельнер [41], О. Лещенко, О. Шевченко [35], О. Іванової [34], І. Зязюна, Л. Крамущенко, І. Кривонос [33], М. Козак [44], В. Староста [50], Р. Моторин, К. Приходько [54], Н. Пророк [61], О. Тарасенко [64], О. Чекстере [69].

Проблема використання мультимедійних технологій розглядається у працях, присвячених застосуванню комп'ютерних технологій у освітньому процесі (Значенко О. [31], Зіборова В. [29], Зеленкова Н., Кравець К. [28], Синиці М. [62], Спіріна О. [62] та ін.). Застосування електронних навчальних ресурсів як засобів навчання в тій чи іншій формі було предметом досліджень педагогів, психологів, фахівців з методики навчання інформатики (Жалдак М., Шут М., Жук Ю., Дементієвська Н., Пінчук О., Соколюк О., Соколов П. [22], Полат Є. [20], Нєнов О. [56], Гуржій А., Гуревич Р., Коношевський Л., Коношевський О. [16], Карташова Л. [40], Сапожника Д., Демидчук Л. [63] та ін). Ці роботи досліджують розглянуту проблему в психологічному, педагогічному, методичному аспектах, зокрема виділено основні мотиви використання ІКТ, описано способи подання графічної інформації, розроблено методики вивчення конкретних розділів курсу в закладі вищої освіти, прийоми застосування ІКТ тощо. Проте, питання застосування ІКТ у освітньому процесі, зокрема в аспекті розвитку навчальної мотивації, залишаються відкритими,

Все сказане вище зумовило вибір теми нашого дослідження: «Використання інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку навчальної мотивації студентів».

Об'єкт дослідження – процес розвитку навчальної мотивації студентів.

Предмет дослідження – організація використання ІКТ у освітньому процесі з метою розвитку навчальної мотивації студентів.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично довести дієвість методики розвитку навчальної мотивації студентів з використанням ІКТ.

Завдання дослідження:

1. Розглянути понятійний апарат щодо розвитку мотивації до навчання студентів.
2. Виявити методи, засоби та форми розвитку навчальної мотивації

студентів.

3. Обґрунтувати теоретико-методичні підходи та організаційно-педагогічні умови використання ІКТ для розвитку навчальної мотивації студентів.

4. Розробити методику розвитку навчальної мотивації студентів з використанням ІКТ та емпірично довести її дієвість.

Методи дослідження:

– методи теоретичного рівня: ретроспективний та порівняльно-порівняльний аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури на тему дослідження, систематизація, узагальнення, моделювання;

– методи емпіричного рівня: спостереження, у тому числі «включене», бесіда, анкетування, інтерв'ю, діагностика, вивчення та узагальнення педагогічного досвіду в системі управління освітою;

– методи обробки результатів діяльності учасників освітнього процесу; методи статистичної обробки (якісний та кількісний аналіз експериментальних даних).

Експериментальна база дослідження: студенти 1 курсу Київського національного університету будівництва і архітектури, спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія».

Наукова новизна дослідження полягає в розробці методики використання мультимедійних презентацій педагогами, орієнтованої на розвиток навчальної мотивації студентів. Ця методика включає модель організації процесу застосування ІКТ для підвищення мотивації навчання, а також визначає відповідні критерії та показники готовності викладачів до використання таких технологій. Крім того, розроблено план активного застосування ІКТ, що містить три основні компоненти – мотиваційний, змістовний і операційний. Цей план розкриває основні показники ефективності використання технологій, зокрема процесуальні та результуючі характеристики.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що розроблена методика використання ІКТ надає викладачам ефективні інструменти для підвищення навчальної мотивації студентів. Завдяки впровадженню ІКТ студенти отримують можливість глибше зануритися в навчальний матеріал, підвищити інтерес до навчання та покращити засвоєння знань.

Методика включає конкретні критерії та показники, що дозволяють оцінити рівень готовності викладачів до роботи з ІКТ та ефективність їх застосування. Це сприяє не тільки більшій мотивації студентів, але й підвищенню якості освітнього процесу загалом, завдяки індивідуалізації навчання та інтерактивному підходу. Впровадження цієї методики може бути корисним як у середніх, так і у закладах вищої освіти, що прагнуть модернізувати освітній процес і зробити його більш ефективним та привабливим для молоді.

Апробація і впровадження результатів дослідження здійснювалося в процесі участі в науково-практичній конференції: Попов Д. С. Теоретичні аспекти мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів. *Сучасна гуманітарна наука в інтерпретації молодих дослідників: зб. доповідей учасників Всеукр. студентсько-учнівської наук.-практ. онлайн конф.* (Київ, 28 березня 2024 року). Київ, 2024. С. 217–219.

Обсяг і структура роботи. Магістерська робота викладена на 108 сторінках тексту, складається з вступу, трьох розділів з викладенням матеріалів і результатів проведених досліджень, висновків, списку використаних джерел в кількості 69 найменування. Ілюстрована 4 рисунками, містить 10 таблиць.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ

1.1. **Поняття навчальної мотивації студентів у психолого-педагогічній літературі**

Нами були вивчені джерела психолого-педагогічної літератури з навчальної мотивації, внаслідок чого ми провели аналіз базового поняття «навчальна мотивація».

Проаналізуємо поняття «мотив». Так, у загальному плані мотив – це те, що визначає, стимулює, спонукає людину до скоєння будь-якої дії, включеної до обумовленої цим мотивом діяльності [2], [10].

Н. Данілова визначає мотив як те, заради чого здійснюється діяльність. Таким чином, мотивами можуть виступати ідеали, інтереси, переконання, соціальні установки, цінності [17].

М. Козак вважає, що «мотив є важливим компонентом, тобто спрямованість активності на предмет, внутрішній психічний стан людини, прямо пов'язаний з об'єктивними характеристиками предмета, на який спрямована активність [44].

Мотив – це спонукання до діяльності, пов'язане із задоволенням певних потреб, сукупність внутрішніх психологічних умов, що викликають, спрямовують людські дії та керуючих вчинками. [44].

Поняття «мотивації» ширше за поняття «мотив». А. Дербеньова визначає мотивацію як сукупність причин психологічного характеру, що пояснюють поведінку людини, її початок, спрямованість та активність [19].

Так це поняття розуміється більшістю авторів, незважаючи на різноманітність підходів [12], [11].

Ф. Майнаєв дає визначення мотивації таке: «Мотивація – це процеси, що визначають рух у напрямку до поставленої мети, а також фактори (зовнішні та внутрішні), що впливають на активність чи пасивність поведінки

[49].

Навчальна мотивація є однією з найважливіших та фундаментальних тем педагогіки та психології. Вона є одним із вирішальних факторів сучасної якісної освіти.

Проведений аналіз літератури показав, що поряд із поняттям «мотивація навчання» використовуються такі словосполучення як «мотивація діяльності навчання», «навчальна мотивація», «мотиваційна сфера студента», це говорить про те, що дані поняття синонімічні. Ми за основу візьмемо визначення В. Жукова: «Мотивація навчання – це психологічна характеристика інтересу студента до засвоєння знань, набуття певних умінь і навиків, до розвитку» [24].

О. Іванова виділяє систему показників мотивації навчання:

- 1) у системі особистісно-значущих видів діяльності студента;
- 2) серед основних та значущих суб'єктів студента, яка роль педагога, чи надає він прямий вплив на навчальну мотивацію студента;
- 3) як той, хто навчається відноситься до навчання, мотиви навчання;
- 4) яке ставлення до навчальних предметів студента, улюблені та зненавиджені предмети [34].

Л. Жданюк виділяє систему показників мотивації навчання:

- 1) місце навчання у системі особистісно-значущих видів діяльності студента
- 2) роль викладача як особистісно-значущого суб'єкта для студента (чи є викладач значущим суб'єктом, який надає прямий вплив на мотивацію навчання);
- 3) ставлення до навчання (співвідношення соціальних та пізнавальних в ієрархії мотивів навчання студента);
- 4) ставлення студента до навчальних предметів (визначення «улюблених» та «нелюбих» предметів) [23].

Ю. Зіньковський, Ю. Адаменко вказують, що чинник інтелекту слабше, ніж мотивації для успішного навчання [30].

О. Кочарян, Є. Фролова, В. Павленко вважають, що у навчанні мотивом є спрямованість студента на різні сторони навчальної діяльності. Фактично сюди входить спрямованість студента і оволодіння знаннями, і отримання хорошої оцінки, і похвалу батьків, і встановлення бажаних відносин із однолітками. Іншими словами, навчальна діяльність та навчальна поведінка спонукаються не одним мотивом, а цілою системою різноманітних мотивів, що переплітаються, доповнюють один одного, перебувають у певному співвідношенні між собою [46].

На думку С. Микитюк, «мотивація навчання складається з багатьох, які змінюються і вступають у нові відносини один з одним сторін (суспільні ідеали, зміст навчання для студента, його мотиви, цілі, емоції, інтереси та ін.). Тому становлення мотивації непросте: зростання позитивного чи негативного ставлення до навчання, ускладнення структури мотиваційної сфери, спонукань, які входять у неї, встановлення нових, більш зрілих, іноді суперечливих відносин» [53].

Відповідно мотиви можуть бути пізнавальними, якщо вони пов'язані зі змістом навчання, та соціальними, якщо пов'язані зі спілкуванням студентів один з одним та викладачами.

Прийнято розрізняти дві великі групи навчальних мотивів: пізнавальні (пов'язані зі змістом навчальної діяльності та процесом її виконання) та соціальні (пов'язані з різними соціальними взаємодіями студента з іншими людьми). Спрямованість зміст навчального предмета свідчить про наявність пізнавальних мотивів. Спрямованість на іншу людину в ході навчання – про соціальні мотиви.

К. Назаренко визначає види пізнавальних мотивів:

1) Широкі пізнавальні мотиви, які перебувають у орієнтації на оволодіння новими знаннями. Проявами цих мотивів у процесі є реальне успішне виконання навчальних завдань; позитивна реакція розвитку викладачем проблеми завдання; звернення до викладача за додатковими відомостями, готовність до прийняття; позитивне ставлення до

необов'язкових завдань; звернення до навчальних завдань у вільній необов'язковій обстановці. Широкі пізнавальні мотиви різняться за рівнями. Це може бути інтерес до нових цікавих фактів, явищ або інтерес до суттєвих властивостей явищ, до перших дедуктивних висновків, або інтерес до закономірностей у навчальному матеріалі, до теоретичних принципів, до ключових ідей [55].

2) Навчально-пізнавальні мотиви, які визначають орієнтацію студентів на засвоєння способів добування знань.

Проявами цих мотивів у процесі є самостійне звернення студента до пошуку способів вирішення проблеми, до їх зіставленню; повернення до аналізу способу розв'язання задачі після отримання правильного результату; характер питань до викладача та питання, що стосуються пошуку способів та теоретичного змісту курсу; інтерес під час переходу до нової дії, до запровадження нового поняття; інтерес до аналізу своїх помилок; самоконтроль у ході роботи як умову уваги та зосередженості.

3) Мотиви самоосвіти, які перебувають у спрямованості студентів на самостійне вдосконалення методів добування знань. Проявами цих мотивів у освітньому процесі є звернення до викладача з питаннями про способи раціональної організації навчальної праці та прийоми самоосвіти, участь в обговоренні цих способів; всі реальні дії щодо здійснення самоосвіти.

Соціальні мотиви також включають низку мотивів.

1) Широкі соціальні мотиви, які перебувають у прагненні отримувати знання з урахуванням усвідомлення соціальної необхідності, повинності, відповідальності, бути корисним суспільству, сім'ї.

2) Вузькі соціальні, звані позиційні мотиви, які перебувають у прагненні зайняти певну позицію, місце у відносинах з оточуючими, отримати схвалення, заслужити вони авторитет. Проявами цих мотивів у освітньому процесі є прагнення взаємодії та контактам з однолітками, намір з'ясувати ставлення товариша до своєї роботи; ініціатива та безкорисливість за допомогою товариша; кількість та характер спроб передати товаришеві

нові знання та способи роботи; відгук на прохання товариша про допомогу; прийняття та внесення пропозицій щодо участі в колективній роботі; реальне включення до неї, готовність взяти участь у взаємоконтролі.

Різновидом таких мотивів вважається мотивація добробуту, що виявляється у прагненні отримувати лише схвалення з боку викладачів, батьків та товаришів.

3) Соціальні мотиви, звані мотивами соціальної співпраці, які перебувають у бажанні спілкуватися і взаємодіяти з іншими людьми, прагненні усвідомлювати, аналізувати способи, форми свого співробітництва та взаємовідносин з викладачами та товаришами, удосконалювати їх. Проявами цих мотивів у освітньому процесі є прагнення усвідомити способи колективної роботи та удосконалити їх, прагнення пошуку найбільш оптимальних їх варіантів, інтерес до переключення з індивідуальної роботи на колективну і назад.

О. Петрик, описує дві групи психологічних характеристик пізнавальних та соціальних мотивів [58].

Перша група мотиваційних характеристик – їх називають змістовними – прямо пов'язана із змістом здійснюваним навчанням. Друга група характеристик – їх умовно називають динамічними – характеризує форму, динаміку вираження цих мотивів.

Змістовними характеристиками мотивів є:

- наявність особистісного сенсу навчання;
- наявність дієвості мотиву, тобто його реального впливу на хід навчання та всієї поведінки;
- місце мотиву у загальній структурі мотивації;
- самостійність виникнення та прояви мотиву;
- рівень усвідомлення мотиву;
- ступінь поширення мотиву різні типи діяльності, види навчальних предметів, форми навчальних завдань.

Динамічні характеристики мотивів:

1. Стійкість мотивів. Виявляється і в тому, що студент займається охоче навіть всупереч несприятливим зовнішнім стимулам, перешкодам.

2. Модальність мотивів – їхнє емоційне забарвлення. Психологи говорять про негативну та позитивну мотивацію навчання.

О. Третяк підтверджує, що інші форми прояву мотивів виражаються також у силі мотиву, його виразності, швидкості виникнення [67].

В. Пилипенко поділяє мотиви щодо джерела появи на зовнішні та внутрішні – залежно від ставлення людини до процесу отримання знань.

Внутрішня мотивація передбачає розвиток своїх мотивів студента, насамперед – самоповаги у діяльності, пізнавальних і соціальних мотивів. Розвиток внутрішньої мотивації навчання відбувається як зрушення зовнішнього мотиву на мету навчання. Розвиток внутрішньої мотивації навчання – це рух нагору.

Зовнішньою мотивацією часто називають використання зовнішніх стимулів, підхід «батого та пряника». Педагогічна практика і дані досліджень вказують на те, що успіху в навчанні домагаються ті, чия мотивація сильна, стійка, викликана самою навчальною діяльністю, знаннями, що набуваються, а не зовнішніми мотиваторами; процесом навчання та очікуваними результатами, а також потребами у самореалізації через включення до пізнавальної діяльності.

Якщо мотивація зовнішня, це ще не означає, що вона погана, вона також має свої плюси і мінуси. Відомо, що престижна і змагальна мотивації широко поширені у освітньому середовищі і нерідко призводять до непоганих результатів в навчанні. Змагальна мотивація – типове явище для студентів, коли вони намагаються не відстати один від одного. Престижна мотивація працює, коли намагаються самоствердитися, демонструючи свої знання у тій чи іншій області. Проте треба бачити й слабкі сторони навчальної діяльності, підтримувані зовнішніми мотивами. Зовнішня мотивація спрямована на певні сторони навчальної роботи, пов'язані з внутрішнім ставленням до них [59]. В. Климчук виділяє усвідомлювані та

несвідомі мотиви. Основу цілеспрямованого процесу навчання становлять усвідомлювані мотиви. Разом з тим, мотивація навчання визначається і різного роду не цілком свідомими для студента установками та потребами [42].

Залежно від цього, яким є провідний мотив діяльності, вона набуває різного сенсу. Наприклад, студент вирішує завдання, і його мета полягає у тому, щоб знайти рішення. Мотиви при цьому можуть бути різними. Мотив може бути в тому, щоб навчитися вирішувати завдання, або, щоб не засмучувати викладача або порадувати батьків гарною оцінкою. Об'єктивно у всіх цих випадках мета залишається такою самою: вирішити завдання, але сенс діяльності змінюється разом із зміною мотиву. Мотиви впливають на характер навчальної діяльності, ставлення людини до навчання. Якщо, наприклад, студент навчається, щоб уникнути поганої оцінки, покарання, то він вчиться з постійною напругою, його навчання позбавлене радості та задоволення [39].

Не всі мотиви мають однаковий вплив на навчальну діяльність.

Одні з них – провідні, інші – другорядні.

О. Кабанська відзначає, що мотивом, найбільш адекватним навчальній діяльності, є спрямованість студентів на оволодіння новими способами дій, оскільки саме засвоєння способів перетворення об'єкта, що вивчається, призводить до збагачення суб'єкта навчальної діяльності і тому становить специфіку, відмінність навчальної діяльності від усіх інших видів діяльності [37].

С. Занюк зазначає, прагнення вчитися закладено у природі людини. Навчання є діяльністю з обмеженим мотиваційним потенціалом. Як біологічній істоті освоєння нового досвіду необхідне людині для виживання, як соціальній – як засіб соціалізації та включення до соціуму, у психологічному плані – лише через навчання людина підвищує свою компетентність та адекватність, домагаючись зростання самооцінки, набуваючи почуття господаря над собою, навколишнім середовищем та

зрештою саме стверджує свою сутність. Навчання за своєю природою внутрішньо вмотивоване і передбачає внутрішній контроль, коли для людини сам факт набуття чогось нового в собі постає як найбільша нагорода. Це те, що стосується мотиваційного потенціалу діяльності навчання [27].

Тому викладачу слід дбати про те, щоб у студента сформувався цей дуже важливий навчально-пізнавальний мотив, який орієнтує молоду людину на цілеспрямований спосіб дій.

І. Зязюн відзначає, що особливість мотиву як однієї зі сторін мотиваційної сфери полягає в тому, що він прямо пов'язаний із змістом, особистісною значущістю цієї діяльності: якщо змінюється мотив, заради якого студент навчається, то це принципово перебудовує і зміст усього навчання, і навпаки, зрушення мотиву з соціального на пізнавальний. Студент прагне вчитися не тільки, щоб отримати хорошу оцінку, а щоб дізнатися щось нове, оволодіти новими знаннями [32].

Але виникнення мотивів навчання є недостатньою умовою для ефективної навчальної діяльності, якщо у студента не сформовано вміння ставити самостійну мету в навчальній роботі. Мета – це спрямованість активності на проміжний результат, що становить етап досягнення предмета потреби. Для того, щоб реалізувати навчальний мотив, наприклад, опанувати прийоми самоосвіти, треба поставити та виконати багато проміжних цілей у навчальній праці: навчитися бачити окремі результати своєї навчальної діяльності, підпорядкувати їм етапи сьогоденної навчальної роботи, поставити цілі виконання навчальних дій, цілі їх самоперевірки та тощо.

Крім того, необхідно, щоб студенти навчалися усвідомлювати цілі своїх дій та співвідносити їх з мотивами навчальної діяльності, до якої ці дії включені; навчальна мета може залишатися однією й тією ж (наприклад, оволодіння прийомами самоосвіти), а зміст навчальної діяльності змінюватиметься залежно від її мотиву наприклад, стати всебічно розвиненою людиною.

Існує ще одна сторона мотиваційної сфери навчальної діяльності, про

яку часто говорять у закладі вищої освіти – інтерес до навчання. Він тісно пов'язаний з рівнем форсованості навчання, і в цьому плані є виразом і проявом стану інших сторін мотиваційної сфери – мотивів та цілей. Щоб порушити інтерес, потрібно створити мотив, а потім відкрити студентам можливість знаходження мети. Цікава навчальна дисципліна – це і є навчальна дисципліна, що стала «сферою цілей» студентів у зв'язку з тим чи іншим мотивом, що його спонукає. Як основну рису інтересу називають емоційну забарвленість, зв'язок з емоційними переживаннями. Але, хоча ця особливість важлива, все ж таки не вона є головною. Очевидно, зв'язок інтересу з позитивними емоціями має значення спочатку виникнення допитливості студента (у новій темі, у новому навчальному предметі), але для підтримки стійкості інтересу необхідна сформованість навчальної діяльності, і навіть пов'язані з нею здатність до самостійної постановки навчальних цілей і їх вирішення [20].

Самі собою знання, які отримує студент, може бути йому лише засобом задля досягнення інших цілей (уникнути покарання, заслужити похвалу тощо). У цьому випадку людину спонукає не інтерес, допитливість, прагнення оволодіння конкретними вміннями, захопленість процесом засвоєння знань, а те, що буде отримано в результаті навчання.

Безумовно, на мотивацію студента впливають різні чинники, які мають як позитивний вплив, і негативний. Тому головним завданням стає пошук потрібних методів та створення таких умов навчання, які сприятимуть підвищенню навчальної мотивації.

А. Донцов виділяє кілька типів мотивації, пов'язаної з результатом та навчанням:

– негативна мотивація – спонукання, викликані усвідомленням певних незручностей і неприємностей, які можуть виникнути, якщо вона не буде вчитися (докори з боку батьків, викладачів, деканату). Така мотивація не призводить до успішних результатів;

– мотивація, що має позитивний характер, але також пов'язана з

мотивами, закладеними поза самою навчальною діяльністю. Ця мотивація виступає у двох формах [19].

У разі така позитивна мотивація визначається вагомими особистості соціальними устремліннями (почуття обов'язку перед близькими). Навчання розглядається як шлях до освоєння великих цінностей культури, як шлях до здійснення свого призначення у житті. Така установка в навчанні, якщо вона досить стійка і займає значне місце в особистості студента, дає йому сили для подолання відомих труднощів, для прояву терпіння та посидючості. Це найбільш цінна мотивація. Однак якщо в процесі навчання дана установка не буде підкріплена іншими мотивуючими факторами, то вона не забезпечить максимального ефекту, оскільки має привабливість не діяльність як така, а лише те, що з нею пов'язано.

Інша форма мотивації визначається особистісними мотивами: схвалення оточуючих, шлях до особистого благополуччя тощо. Крім цього, може бути виділена мотивація, що лежить у самій навчальній діяльності, наприклад, мотивація, пов'язана безпосередньо з цілями навчання.

А. Дяченко, А. Мунасіпова-Мотяш, Д. Дубініна виділили мотиви цієї категорії: задоволення допитливості, набуття певних знань, розширення кругозору. Мотивація може бути закладена у самому процесі навчальної діяльності (подолання перешкод, інтелектуальна активність, реалізація своїх здібностей та ін.). У процесі навчання тип мотивації змінюється. На зміну мотивації впливають різні причини: нові установки студента (наприклад, прагнення оминати чи долати труднощі), тривалі удачі чи невдачі у процесі навчальних занять, вибір життєвого шляху та інші [21].

Педагоги мають враховувати, що головний «віковий» мотив студентів – це мотив досягнення. У людини з досягненням успіхів пов'язані два мотиви: мотив досягнення успіху та мотив уникнення невдачі. Мотив уникнення невдачі – протилежний до мотиву досягнення. Він виникає під впливом страху зазнати невдачі і пережити внаслідок цього почуття сорому та приниження. Як правило, обидва ці мотиви формуються у провідному для

цього віку виді діяльності – в навчанні.

Відповідно до наявного у науковій літературі погляду, Л. Жданюк зазначає, що в мотиваційній системі студента можуть одночасно співіснувати мотиви різної спрямованості (мотив досягнення успіху та мотив уникнення невдач). Тобто людина, яка відчуває страх невдачі, одночасно може з такою самою (або меншою) силою бажати досягнення успіху. Можлива сильна мотивація досягнення та одночасно сильна мотивація уникнення невдачі; переважання спрямованості мотиву досягнення перед спрямованістю уникнення невдачі; переважання мотиву уникнення невдачі перед мотивом досягнення успіху; низький рівень мотивації досягнень [23].

Таким чином, мотивація – це процес, що визначає рух у напрямку до поставленої мети, а також фактори (зовнішні та внутрішні), які впливають на активність чи пасивність поведінки.

Мотив – це спонукання до діяльності, пов'язане із задоволенням певних потреб, сукупність внутрішніх психологічних умов, що викликають, спрямовують людські дії.

Розрізняють пізнавальні, соціальні мотиви, мотиви зовнішні та внутрішні, мотив досягнення успіху та мотив уникнення невдач.

Розвиток рівня навчальної мотивації – це цілеспрямований, тривалий процес. Це щось нове, що виникає у свідомості студента, в ході цікавої, пізнавальної, активної навчальної діяльності. Навчальна мотивація виникає за самої навчальної діяльності. У цілому при використанні системи різних мотивів навчальної діяльності, у студента підвищується інтерес до навчання, і навіть якість знань.

Щоб студенти із задоволенням та зацікавленістю засвоювали навчальний матеріал, перш за все, необхідно пробудити у ньому інтерес до навчання, що можна зробити за допомогою нових методів, засобів та прийомів викладання. Суспільство не стоїть на місці, прогрес проникає в життя сучасної людини і цим потрібно скористатися. Саме тому впровадження інформаційних технологій у сферу освіти є безумовно

позитивним аспектом вирішення проблеми розвитку мотивації навчання..

1.2. Методи, засоби та форми розвитку навчальної мотивації студентів

У сфері вищої освіти однією із центральних проблем є формування мотивації навчання. Вироблення навичок самостійного пошуку та набуття знань одне з важливих завдань. Основна місія сучасної якісної освіти – створення сприятливих умов для формування навчальної мотивації та пізнавального інтересу.

Для формування мотивації потрібно вибудовувати процес навчання в залежності від вікових особливостей студентів:

- заняття має бути цікавим і пізнавальним;
- розклад складатися залежно від вікових особливостей студентів;
- темп заняття узгоджується з рівнем швидкості роботи студентів.

Методи розвитку навчальної мотивації студента:

- Створення проблемної ситуації.
- Постійний аналіз життєвих ситуацій, звернення до особистого досвіду студента.
- Незвичайна форма навчання.
- Приваблива мета.
- Розгляд звичних, звичайних предметів, явищ під незвичним кутом зору.
- Залучення студентів до оціночної діяльності.
- Заохочення.
- Застосування ІКТ.

Засоби розвитку навчальної мотивації:

- Нестандартні заняття.
- Самостійний пошук істини.
- Дослідницька діяльність.
- Творчі нестандартні завдання.

- Робота із додатковою літературою.
- Олімпіади, конкурси.

Для формування мотивації студентів необхідно виконати та забезпечити умови:

- До освітньої програми включається матеріал близький за рівнем освоєння студентами.
- Реагувати на запити студентів у пізнанні.
- Сприяти спілкуванню студентів між собою.
- При вирішенні складних завдань нагороджувати.
- Сприяти діалогу між студентами.
- Вміти розвивати самооцінку у студентів.
- Сприяти самопізнанню, саморозвитку.
- Формувати відповідальне ставлення до навчання.

У практиці викладачів необхідні різноманітні та дієві прийоми та методи навчання, які сприятимуть підвищенню рівня навчальної мотивації студентів. Успішність, бажання вчитися, якість знань – все залежить від мотивації студента.

Якщо робота на занятті одноманітна та монотонна, зникає бажання вчитися. Для фіксування стійкого інтересу можна використовувати такі форми заняття:

- заняття – ділова гра;
- заняття – вікторина;
- захист творчих проєктів.

Розвитку навчальної мотивації можливе також за допомогою бесіди, шляхом створення проблемної ситуації, застосування прийомів «Мозковий штурм» (колективна, творча робота), «Незакінчена пропозиція» (самостійно закінчити пропозиції, дані на листочках, обговорення та аргументування), виготовлення саморобних наочних посібників (малюнки, моделі, прилади, карти), застосування творчих завдань (кресворди, сканворди), загадки, ребуси); створення ситуації успіху.

Форми роботи, що стимулюють навчальну мотивацію студентів, що формують розвитку якості навчання студентів:

- дидактичні ігри та вправи під час занять;
- особистісно-орієнтований підхід у навчанні та вихованні;
- позааудиторні заходи;
- творчі роботи студентів;
- проведення предметних олімпіад;
- використання різних педагогічних технологій (проблемне навчання, ігрові форми, що розвивають завдання тощо);
- інтеграція навчання (проведення інтегрованих занять);
- використання у освітньому процесі сучасних інноваційних технологій (інтерактивна дошка, комп'ютери, цифрова аудіо та відеотехніка тощо).

Для того, щоб підвищити навчальну мотивацію студентів, необхідно використовувати весь арсенал методів організації та здійснення навчальної діяльності:

- словесні;
- наочні та практичні методи;
- репродуктивні та пошукові методи;
- методи самостійної навчальної роботи та роботи під керівництвом викладача.

Розповідь, лекція, бесіда дозволяють роз'яснювати студентам значущість навчання, як у суспільному, так і в особистісному плані – для отримання бажаної професії, для активного суспільного та культурного життя в суспільстві. Яскрава, образна розповідь мимоволі приковує увагу студентів до теми заняття.

Загальновідомий стимулюючий вплив наочності, яка підвищує інтерес студентів до питань, що вивчаються, збуджує нові сили, що дозволяють подолати стомлюваність. Студенти мають підвищений інтерес до практичних робіт, які у разі виступають у ролі стимуляторів активності у навчанні.

Цінним стимулюючим впливом мають проблемно-пошукові методи у разі, коли проблемні ситуації перебувають у зоні реальних навчальних можливостей студентів, тобто доступні для самостійного вирішення. І тут мотивом навчальної діяльності студентів є прагнення вирішити поставлене завдання.

Важливу роль формуванні мотивів мають методи проблемного навчання. Проблемні методи – це методи, засновані на створенні проблемних ситуацій, активної пізнавальної діяльності студентів, яка полягає у пошуку та вирішенні складних питань, що вимагають актуалізації знань, аналізу, вміння бачити за окремими фактами та явищами їх сутність, що керують ними закономірності.

Розвиток навчальної мотивації – це цілеспрямований, тривалий процес. Надійний, фундаментальний інтерес до навчання у студентів розвивається через пізнавальні екскурсії, вікторини, заняття-дослідження, виконання та захист творчих завдань, ігрову діяльність, позааудиторну роботу та інші. При чергуванні різних форм і прийомів занять розвивається інтерес студента навчання [13].

Поширені прийоми розвитку мотивації навчання:

1. Розвиток навчальної мотивації дозволяє вміло застосовувати ігрові ситуації та інші різноманітні види цікавості. Так одним із найкращих методів та прийомів розвитку навчальної мотивації є ділова гра. При застосуванні дидактичної гри рівень навчальної мотивації підвищується, працездатність зростає.

2. Більший інтерес студенти виявляють до інформації, яка допомагає їм вирішувати життєві проблеми. Тому навчання обов'язково потрібно пов'язувати з практичними потребами студента, пов'язувати навчальний матеріал із досвідом із життя.

3. Проблемні завдання виконують мотиваційну функцію, дозволяють повторити раніше засвоєні питання, підготувати до засвоєння нового матеріалу та сформулювати проблему, з вирішенням якої пов'язане

«відкриття» нового знання. Тому необхідно знаходити, конструювати корисні для освітнього процесу суперечності, проблемні ситуації, залучати студентів до їх обговорення та вирішення.

4. Дослідницька, проєктна діяльність – технологія в педагогіці, спрямована не на інтеграцію існуючих фактичних знань, а на їх набуття через самоосвіту та їх застосування. За допомогою цього методу педагог і той, хто навчається вільно творчо розвиваються, між ними встановлюються дружні взаємини, що позначається на розвитку навчальної мотивації.

Вище перелічені методи та прийоми активно використовуються педагогами, які навчають студентів. Останнім часом педагоги частіше стали застосовувати у практиці використання ІКТ у навчанні.

Сучасні наукові дослідження пропонують наступні ІКТ, які варто використовувати у аспекті розвитку навчальної мотивації:

1) за функціональним призначенням: електронні підручники; експертні навчальні системи (ЕНС); бази даних навчального призначення; автоматизовані навчальні системи (АНС); програми-тренажери; програмні засоби для контролю та тестування;

2) за способом подання інформації: ІКТ, в яких інформація представлена у вигляді пертексту; ІКТ, що мають інформацію у вербалізованій формі (у вигляді тексту); ІКТ з використанням технології мультимедіа; ІКТ з використанням технології «віртуальна реальність»;

3) ІКТ, що володіють поліфункціональним призначенням, тобто здатні здійснювати подання матеріалу з урахуванням модальності сприйняття та забезпечувати можливості самоконтролю і контролю, що включає необхідну довідкову інформацію, засоби для закріплення отриманих знань і умінь;

4) програмні засоби, за допомогою яких можна створювати ІКТ: програмні засоби для імітаційного моделювання (MathCad, 3D Studio Max та ін); програмні засоби для генерації тестових завдань; програмні засоби для генерації електронних підручників (Hyper Method) [52].

У процесі підготовки та проведення занять викладачі на різних етапах навчання використовують різноманітні інструментарії ІКТ, як-от:

1) готові електронні продукти, що дозволяють інтенсифікувати діяльність педагога та студентів, підвищити якість вивчення освітнього компонента, використовуються як наочність;

2) мультимедійні презентації, що допомагають представити навчальний матеріал як систему яскравих опорних образів (у цьому аспекті є можливість задіяти різні канали сприйняття, що дозволяє закласти в довгострокову пам'ять інформацію не лише у фактографічному, а й асоціативному вигляді);

3) навчальні скрінкасти та відео, що дають змогу викладачеві використовувати технології «перевернутого» класу та змішаного навчання, а студентам допомагають краще засвоїти матеріал, переглядаючи стільки разів, скільки потрібно;

4) відеощоденники – їх ведення спонукає студентів вільно, лаконічно та чітко висловлювати свої думки, цінувати працю інших;

5) камера на смартфоні допомагає вийти за межі аудиторії та досліджувати навколишній світ;

6) різноманітні ресурси мережі Інтернет (електронна пошта, дистанційне навчання, пошукові системи, електронні конференції, конкурси, спільні документи, youtube-канали) – неодмінний складник сучасної освіти із потужним потенціалом освітніх послуг;

7) віртуальна та доповнена реальність дозволяє без зайвих зусиль складне перетворити у просте;

8) інтерактивна дошка – інструмент, що допомагає студентам і викладачам повною мірою засвоїти новий матеріал та має низку переваг [66].

Щоб студенти із задоволенням та зацікавленістю засвоювали навчальний матеріал, перш за все, необхідно пробудити у ньому інтерес до навчання, що можна зробити за допомогою нових методів, засобів та прийомів викладання. Суспільство не стоїть на місці, прогрес проникає в життя сучасної людини і цим потрібно скористатися. Впровадження

інформаційних технологій у сферу освіти є безумовно позитивним аспектом у проблемі.

На завершення підсумуємо, що студент приходить на перший курс з величезним бажанням навчатися. Для цього потрібно підібрати такі методи навчання, які розвиватимуть навчальну мотивацію. Успіх у навчанні становитиме основу успіху у житті. Головною метою вищої школи, є розширити знання, вміння та навички студента, підвищити якість знання, створити самостійну особистість.

На сьогодні студенту мало мати певні обсяги знань, умінь та навичок. Випускник вишу має оперувати знаннями, які здобув самостійно. Здатність до саморозвитку та творчості вже з першого року навчання у закладі вищої освіти, особистісний розвиток студента, підтримка його індивідуальності – це все покликано створювати та гарантувати оновлення вищої школи. Одним із важливих чинників покращення освітнього процесу і також показником результативності та ефективності буде формування інтересу пізнання, оскільки він стимулює спонукання до самоосвіти, активізацію, творчий підхід до оволодіння нових знань, самостійність.

Вивчивши та проаналізувавши наукову літературу, розглянемо педагогічні умови розвитку навчальної мотивації студента. Так, для розвитку сприятливої навчальної мотивації студента Г. Дубчак, Н. Рудюк виділяють низку умов:

- мотиваційний компонент – створення пошуково-проблемних ситуацій у навчанні;
- використання ігор в розвитку інтелекту, як засоби розвитку навчальної мотивації;
- приєднання сім'ї студента до розвитку позитивної мотивації навчання [20].

Освітня установа в сучасному світі це цілий шлях у реалізації своїх функцій, одним з яких є інноваційна діяльність. У зв'язку з цим характерною особливістю розвитку освіти є прагнення педагогічних колективів до

впровадження оновлених, актуальних технологій, підходів, форм до організації занять, спрямованих на навчання та розвиток студентів.

У студентському віці є великі резерви формування мотиваційної сфери. Це початок формування навчальної мотивації, від розвитку якої залежить, як навчатиметься людина у майбутньому, все своє життя.

Оптимальний розвиток емоційно-вольового компонента особистості сприяє виробленню умінь самостійно приймати рішення, цілеспрямованості в діях і вчинках, формуванню у студента особистісного бачення світу та здатності вступати в діалог з ним, розвитку навичок самовиховання та саморегуляції взаємовідносин, поступового виховання особистості, входження в соціум.

У час навчання студент включає як освоєння програмного рівня знань, а й сприяє формуванню особистості, розвитку навчальної мотивації, творчих здібностей. Аналіз практики навчання студентів показує, що педагог домінує над студентами, подає готові знання, не дозволяючи самостійно розвиватися, що позначається на негативній мотивації до навчання.

Як у теорії, так і в практиці, педагоги все ж таки ведуть заняття традиційно; мало користуються новітніми технологіями. Для розвитку мотивації навчання необхідно розвивати дедалі більше нетрадиційні форми навчання [30].

Таке бачення змісту освіти забезпечує широту розуміння освіти, багатопрофільність інтересів та спілкування з макросередовищем, участь у соціальному житті різного типу.

Висновки до розділу першого

Навчальна мотивація – внутрішній психічний процес, що спонукає студента до активної навчальної діяльності. Науковці вивчають різні типи мотивів: пізнавальні, соціальні, внутрішні та зовнішні. Мотиви навчання можуть бути пов'язані із задоволенням від засвоєння нових знань або з соціальною підтримкою та схваленням.

Виділяють два основні типи мотивів: пізнавальні (цілеспрямованість на оволодіння знаннями) та соціальні (комунікація та підтримка від однолітків і викладачів).

Додатково наголошується на важливості розвитку стійкої внутрішньої мотивації, яка сприяє глибшому залученню студентів у процес навчання.

Здійснено аналіз психологічної та педагогічної літератури з питань навчальної мотивації, вивчення існуючих підходів до формування початкової мотивації, які включають методи проблемного навчання, інтерактивні завдання, демонструють ефективність у підвищенні рівня залученості студентів, сприяють розвитку мотивації через зміну форм і методів навчання, включаючи проблемно-пошукове навчання та дидактичні ігри.

Науковці наголошують на активному використанні ІКТ у процесі формування та розвитку навчальної мотивації здобувачів освіти. Серед таких технологій користуються популярність електронні підручники, ІКТ з використанням технології мультимедіа, навчальні скрінкасти та відео, електронна пошта, дистанційне навчання, пошукові системи, електронні конференції, конкурси, спільні документи, інтерактивна дошка тощо.

Серед наслідків впровадження таких підходів виділяється підвищення інтересу студентів до навчання, що веде до якісного покращення їхньої підготовки, а також сприяє розвитку відповідального та самостійного підходу до здобуття знань.

Відтак для ефективного розвитку навчальної мотивації необхідно поєднувати традиційні та інноваційні методи, залучаючи ІКТ як невід'ємну частину сучасного освітнього процесу.

РОЗДІЛ 2.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ

2.1. Теоретико-методичні підходи до управління використанням ІКТ для розвитку мотивації навчання

У закладах вищої освіти найбільший акцент робиться на інформатизацію, оновлення програмного забезпечення, тому використання ІКТ є вкрай необхідним для сучасної освіти.

Робота університету безпосередньо залежить від того, як ректор та адміністрація отримують будь-яку інформацію, доступність донесення її до колег. Управлінська діяльність в освіті тісно пов'язана з інформацією та інформаційними процесами. Також при використанні в роботі ІКТ зменшуються втрати часу, підвищується оперативність та якість управління освітою, це також сприяє підвищенню кваліфікації керівників, адміністрації, педагогів.

Організація – цілеспрямований процес чи діяльність, спрямована створення чи вдосконалення взаємозв'язків між частинами чи елементами, розвитку їх ефективності.

Управління – це цілеспрямований вплив одних об'єктів – керуючих, на інші об'єкти – керовані. Управління освітньою організацією будується на тих самих принципах, як і управління в суспільстві, природі, техніці.

Наприклад, за допомогою ІКТ ректор може спостерігати та відстежувати роботу своїх заступників, усього закладу загалом. Також деканати можуть за допомогою ІКТ технологій складати розклад, навантаження викладачів, чергування і тощо. Викладач, у свою чергу, може складати для своїх занять презентації, відеоролики, навчально-методичні посібники та наочності. Отже, практично всі суб'єкти освітньої діяльності повинні не тільки знати про ІКТ, а й застосовувати у своїй діяльності.

Інформація – це значні відомості про що-небудь, отримані з різних видів джерел. Практичною частиною освіти є інформація.

Освіта – це процес та отриманий результат навчання та виховання людини. Цим процесом в будь-якому разі необхідно керувати, тому виникло поняття «управління освітою».

Електронне управління знаннями (англ. Electronic Knowledge Management, або ЕКМ) – це комплекс процесів, інструментів і методів, що використовують ІКТ для збору, зберігання, організації, обробки, поширення та використання знань у організації або освітньому середовищі. Цей підхід спрямований на створення єдиного інформаційного простору, де знання стають доступними та корисними для працівників, студентів або викладачів з метою підвищення ефективності роботи, навчання та прийняття рішень.

Виокремимо основні елементи електронного управління знаннями:

1. Збір знань – організація процесів для накопичення інформації та знань з різних джерел, таких як документи, бази даних, робочі звіти, лекції, вебінари або спільні проекти. Знання можуть надходити як від окремих осіб, так і від груп.

2. Зберігання та організація знань – створення централізованих репозиторіїв (наприклад, електронних бібліотек, баз знань або хмарних сховищ), які забезпечують збереження інформації та швидкий доступ до неї. Це важливо для уникнення втрати цінних знань і спрощення пошуку інформації.

3. Обробка та аналіз знань – використання методів аналізу даних, штучного інтелекту або машинного навчання для обробки зібраної інформації, ідентифікації нових трендів і патернів, що допомагають глибше розуміти отримані знання.

4. Поширення та доступ до знань – надання користувачам можливості швидко отримувати потрібну інформацію завдяки електронним платформам (наприклад, внутрішні портали, LMS, інформаційні панелі) та інтерактивним інструментам, що підтримують комунікацію й обмін знаннями.

5. Застосування знань – упровадження знань у практичну діяльність, включаючи прийняття рішень, створення нових продуктів, вдосконалення навчальних матеріалів і підходів, або впровадження інноваційних рішень.

Використання електронного управління знаннями дає наступні переваги в освітньому процесі:

- Підвищення продуктивності – спрощує доступ до важливої інформації, економлячи час і ресурси.
- Стимулювання інновацій – завдяки накопиченню й обміну знаннями зростає шанс на виявлення інноваційних рішень.
- Покращення навчання та розвитку – забезпечує ефективний доступ до навчальних ресурсів і досвіду інших.
- Утримання знань – запобігає втраті важливої інформації в результаті плинності кадрів або закінчення проектів.

Таким чином, електронне управління знаннями забезпечує систематичний і організований підхід до роботи з інформацією, сприяючи розвитку колективного інтелекту в організаціях та освітніх закладах.

Відтак активне впровадження ІКТ у освіту є основним чинником її оновлення. Ефективність залежить від того, як людина зацікавлена у впровадженні ІКТ, як часто використовує ІКТ у роботі.

Загалом, технологія – це сукупність процесів обробки чи переробки матеріалів певної галузі виробництва, і навіть науковий опис способів виробництва. Тобто, щоб вирішити якесь поставлене практичне завдання, необхідно використовувати наукові знання, тому ІКТ – це технології, за допомогою яких можна перетворити чи обробити будь-які дані.

ІКТ – це взаємозв'язок інформаційної та комунікаційної технологій разом. Розвитку ефективності продуктивності праці, що характеризуються комплексом методів та способів, які забезпечують зберігання, обробку та передачу даних (інформацію) – це ІКТ. У наш час їх можна пов'язати з комп'ютерними технологіями.

Засоби, методи та способи взаємодії людини із зовнішнім середовищем

визначають комунікаційні технології. У цьому випадку комп'ютер забезпечує індивідуальну, різноманітну, цікаву взаємодію.

При об'єднанні двох технологій, інформаційної та комунікаційної, основним завданням перед ними стає адаптація людини до інформаційного життя з використанням різних комп'ютерних засобів.

Людина використовує ІКТ як у роботі, так і в повсякденному житті (комп'ютер, електронна пошта, мобільні телефони, бездротова та кабельна мережа інтернет).

Також між собою тісно пов'язані поняття комп'ютер та інформація. Комп'ютер, використовуючи набір електронних програм, може обчислювати, обробляти дані, маніпулюючи символами, виконує різні види завдань.

В. Імбер, аналізуючи проблему використання мультимедійних презентацій під час занять, зазначає, що мультимедійні технології збагачують процес навчання, дозволяють зробити навчання ефективнішим, а також сприяють творчому розвитку студентів. Використання презентацій під час занять багаторазово підвищує мотивацію, особливо авторів матеріалів. У цьому випадку студент виконує роль викладача, коментуючи не лише зміст власної презентації, але й пояснюючи, аргументуючи використання тих чи інших можливостей PowerPoint. Після перегляду студенти задають уточнюючі питання щодо змісту, дають поради щодо оформлення та використання ефектів анімації. Це допомагає їм не лише засвоїти матеріал заняття, а й навчитися розробляти найпростіші мультимедійні продукти [36].

Останніми роками на нас буквально обрушився технологічний прогрес. Те, що ще вчора, здавалося фантастикою, увійшло до нашого життя. Молодь, як найзацікавлена частина суспільства, буквально «заковтує» усі новинки. Вони впевнено користуються мобільними телефонами, комп'ютерами, різними DVD-плеєрами, штучним інтелектом тощо. І їм стали не цікавими розроблені викладачами для занять картинки, схеми. У результаті знижується пізнавальна активність студентів на заняттях, бажання мислити та працювати самостійно, та й просто вчитися.

Тому викладачам доводиться постійно шукати найбільш ефективні способи ведення занять.

Однією з найвдалиших форм підготовки та представлення навчального матеріалу до занять (особливо до занять навколишнього світу) у закладі вищої освіти можна назвати створення мультимедійних презентацій.

«Презентація» – перекладається з англійської як «подання».

Мультимедійні презентації – це зручний та ефектний спосіб подання інформації за допомогою комп'ютерних програм. Він поєднує у собі динаміку, звук і зображення, тобто. ті фактори, які найбільше довго утримують увагу людини. Більше того, презентація дає можливість викладачу самостійно скомпонувати навчальний матеріал, виходячи з особливостей конкретної навчальної групи, теми, предмета, що дозволяє побудувати заняття так, щоб досягти максимального навчального ефекту [7].

Використання можливостей програми MS Power Point для створення презентацій відкриває великі перспективи для:

- розвитку емоційності заняття, розвитку інтересу студентів до навчання, виховання потреби набувати нових знань;
- створення доброзичливою атмосфери на занятті, активної творчої праці;
- зміни форм діяльності, врахування психолого-педагогічних особливостей студентів;
- стимулювання пізнавального мислення студентів;
- наочних методів навчання, використання ігрових моментів у навчанні.

Ознайомившись із методичною літературою та статтями науковців можна виділити кілька підходів до управління використанням ІКТ для розвитку мотивації навчання [8]:

1. Системний підхід – об'єкт управління, як цілісна структура, що складається з різних структур взаємопов'язаних між собою, що взаємодіють із навколишнім середовищем.

Принципи цього підходу: цілісність, ієрархічність, структуризація, множинність.

Концепція управління тут будується на об'єднанні всіх структур освіти за загальними цілями та завданням. За допомогою визначення якості цілепокладання та планування отримуємо ефективність управління освітою.

2. Особистісно-орієнтований підхід – головною метою є розкрити індивідуальні особливості студентів, їх якості. Вся освіта побудована на тому, щоб створити умови для повноцінного розвитку особистісних якостей студента.

3. Діяльнісно-орієнтований підхід – завдання цього підходу розвивати самостійну діяльність студента. Такий підхід в педагогіці розвинутих країн отримав назву – підхід конструктивізму – суть полягає в тому, щоб той, хто навчається, знаходив знання сам. Передача знань від викладача до студента не ефективна, що навчається сам пізнає світ, навчальний матеріал, педагог ж у разі створює лише умови його зростання.

Принципи застосування цього підходу:

- студент сам здобуває нові знання, використовуючи свій досвід;
- різнобічність – навчається у процесі навчання;
- інтелектуальні події;
- навчання через спілкування та комунікацію;
- навчання активізуючись у соціумі;
- навчання усередині свого життя (страхи, радість, переконання);
- час навчання протягом усього життя;
- мотивація.

4. Формування критичного та творчого мислення – навчання на основі аналізу своєї діяльності, критичної точки, з якою зіткнувся студент.

Розглянувши ці підходи, прийдемо до висновку, що застосування ІКТ особливо потрібне там, де з'являється можливість збирання, зберігання інформації в електронному вигляді. Для цього необхідно в закладах освіти сучасне оснащення матеріально-технічної бази, постійне її оновлення,

високошвидкісний інтернет, в умовах воєнного стану ще й джерела резервного живлення. За допомогою оновленої бази педагоги можуть складати різні цікаві завдання, яскраво оформити презентації, провести онлайн-заняття, працювати разом з студентами на різних цифрових платформах, зробити активною самотійну роботу студентів.

2.2. Організаційно-педагогічні умови ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку навчальної мотивації

Для розвитку системи освіти педагогам необхідно шукати нові ефективні методи, форми навчання. Традиційна освіта на сучасному етапі вже не встигає за темпами розвитку суспільства. Потрібно інтенсивно реформувати освітні галузі за допомогою нових підходів та ефективних умов.

Узагальнивши матеріали низки досліджень, ми дійшли висновку, що найбільш значущими умовами організації використання ІКТ в освітньому процесі з метою розвитку навчальної мотивації є:

1. організаційно-педагогічні умови;
2. психологічні умови;
3. ресурсні умови.

Серед *організаційно-педагогічних* умов можна назвати:

1. впровадження в освітній процес програми застосування ІКТ навчання студентів;
2. насичення змісту аудиторної та позааудиторної діяльності матеріалом, спрямованим на створення умов для використання ІКТ;
3. використання у освітньому процесі інноваційних методів, прийомів, творчих завдань, які потребують застосування ІКТ.

До *психологічних* умов належать:

- врахування психологічних особливостей студентів;
- створення розвиваючого комфортного освітнього середовища, формування сприятливого психологічного клімату під час занять;

- уникнення агресивного словесного впливу викладача на студентів та максимальне використання методів переконання, відсутність стресових ситуацій, застосування методу емоційної розрядки;

- використання динамічних пауз та хвилин релаксації, часта зміна навчальної діяльності студентів на основі застосування різних активних методів та прийомів навчання.

До *ресурсних* умов належать:

- кадрові: наявність педагогів, готових освоювати та застосовувати ІКТ у процесі навчання з метою розвитку навчальної мотивації студентів;

- матеріально-технічні: наявність необхідних класних приміщень, наявність мультимедійного обладнання щодо занять з урахуванням прийомів, методів, сучасних технологій, сприяють підвищенню мотивації в студентів;

- інформаційні: наявність комп'ютерної техніки, засобів зберігання, переробки та передачі інформації, доступу до Інтернету для вивчення та спілкування досвіду педагогічного співтовариства щодо розвитку навчальної мотивації та застосування ІКТ;

- науково-методичні: розробка та апробація необхідних методичних матеріалів, спрямованих на комплексне навчально-методичне забезпечення діяльності щодо застосування інформаційних та комунікаційних технологій з метою розвитку навчальної мотивації [5].

Таким чином, забезпечення цих умов освітньому середовищі сприяє підвищенню навчальної мотивації у студентів та уможливорює застосування ІКТ:

- покращує рівень володіння ІКТ, знання, вміння та навички при їх застосуванні;

- формує усвідомлення потреби та значущості ІКТ у педагогічному процесі, мотивація до застосування;

- стимулює переобладнання інформаційно-освітнього середовища (кабінети програмування, інтерактивні дошки, комп'ютерні класи, проектори).

- освітній процес організується із застосуванням сучасних засобів ІКТ, мультимедійних засобів;
 - організується розвитку кваліфікації щодо потреб та індивідуальних особливостей слухачів;
 - розробка програм курсів щодо розвитку кваліфікації з урахуванням базового рівня знань;
 - узагальнення досвіду педагогів, які застосовують ІКТ;
 - проведення і організація практичних семінарів, коучингів, конференцій, що підвищують рівень компетентності викладачів у галузі ІКТ.
- Ці умови є основою для вдосконалення педагогів навичок застосування ІКТ.

Є досить багато різних засобів та шляхів, які дали найкращі результати у формуванні стійких мотивів пізнання. І. Бадюк серед них виділяє як особливо важливі:

- комп'ютерна грамотність;
- використання ІКТ, мультимедіа;
- застосування інтерактивних засобів.

Впровадження ІКТ у освітньому процесі змінює значення засобів навчання, які використовувалися освітньому процесі різних предметів-дисциплін, у результаті повністю змінюється навчальне середовище [1]. Мотиви, цілі, особливості студента опиняються у центрі процесу навчання. Отже, використання ІКТ у процесі навчання надає можливість підвищити обсяг інформації, знань, які повідомляються учню під час заняття, надає можливість швидше та активніше організувати пізнавальну діяльність, на відміну від звичайного заняття, дозволяє впливати на психологічні процеси студента – це мислення, сприйняття, засвоєння інформації, запам'ятовування. Застосування ІКТ під час занять активізує розумову і пізнавальну діяльність студентів, підвищує рівень навчальної мотивації. ІКТ мають різноманітний дидактичний матеріал. Також надають можливість:

1. У різній формі отримувати знання: текст, аудіо, відео, анімація.
2. Керувати тимчасовими параметрами кожного, хто навчається.

3. Частково видавати великий матеріал.
4. Посилити особистісні процеси: сприйняття, мислення.
5. Стимулювати увагу студента.
6. Вміти об'єктивно оцінювати свої знання.
7. Відтворювати отриману інформацію.
8. Активізувати навчальну мотивацію та формувати інтерес до пізнання нового.

За допомогою ІКТ у навчанні надається інформаційна підтримка діяльності педагога та студентів, можливості студентів розширюються, їх діяльність диференціюється і індивідуалізується в освітньому процесі. Також дозволяє створити передумови для постійного удосконалення освіти, формування та розвитку особистості студента. Основною метою застосування ІКТ на заняттях є розвитку якості навчання. Щоб досягти цієї мети, потрібно реалізувати ряд завдань [3]:

1. Вдосконалення особистості студента.
2. Виконання замовлення соціального суспільства поруч із інформатизацією сучасного суспільства.
3. Формування навчальної, пізнавальної, виховної мотивації.
4. Модернізація методів, форм та прийомів процесу навчання.

Відмінним помічником у реалізації цих завдань є ІКТ. При використанні комп'ютера, мультимедійних засобів, інтерактивної дошки навчання стає найбільш зрозумілим, а головне наочним, що підвищує рівень мотивації студента. Викладач може перевірити знання студентів з допомогою програм тестування, також студент самостійно може перевірити засвоєння знань [5].

Відтак доцільно застосовувати:

- Програмні продукти у готовому вигляді.
- Презентації, текстові матеріали у програмах MS Office (Word, Power Point, Microsoft Publisher).
- Роботу в Інтернеті.

При навчанні комп'ютер можна використовувати як засіб: для передачі даних та навчального матеріалу, для отримання інформації до заняття, для визначення рівня знань та контролю за засвоєнням навчального матеріалу, додаткове джерело інформації, тренажер для отримання навичок практичного використання знань [14].

1. Застосування готових продуктів сприяє:

- розвитку якості навчання предмету;
- застосувати як наочність.

2. Використання мультимедійних презентацій. Презентація – форма подачі матеріалу у вигляді слайдів, на яких можуть бути представлені таблиці, схеми, малюнки, ілюстрації, аудіо- та відеоматеріали. Знайомлячись з презентацією, студент наочно отримує знання, також відчуває позитивні емоції.

Отже, студент отримує:

- вміння та навички узагальнення, аналізу, систематизації інформації з необхідної теми заняття;
- вміння працювати у групі, солідарність, повагу, дотримання правил;
- вміння знаходити та обробляти потрібну інформацію з різних джерел;
- комунікаційні вміння;
- розуміння корисності та необхідності отриманої інформації.

Під час використання у роботі мультимедійної презентації реалізуються такі риси, як індивідуальність, соціалізація, самоствердження особистості студента.

3. Застосування ресурсів Інтернету.

При використанні інтернет-ресурсів для педагога та студентів відкривається можливість пізнати щось нове, пошук потрібної та корисної інформації, відвідування електронних бібліотек, музеїв. Можна пройти олімпіади для перевірки своїх знань. Звісно ж ця мережа має як позитивні, а й негативні можливості, тому тут головну роль грає педагог. Педагог має стати

саме тим провідником, який допоможе відкрити можливості інтернету для розвитку, самоосвіти, розширення інтелектуального світогляду, постійного самовдосконалення.

4. Використання відеосюжетів під час занять.

Усна мова розвивається за допомогою перегляду відеосюжетів, занять. Переказавши побачене, студенти навчаються ораторському мистецтву, мовленнєвому етикету. Також необхідно контролювати часові рамки перегляду, а також враховувати вікові особливості студентів [43].

Відеосюжети педагог також використовує як дидактичний матеріал (Додаток Б). Можна провести дистанційну онлайн-екскурсію рідним краєм. Правильно підібраний матеріал сприяє розширенню кругозору студентів, має виховний характер.

З використанням ІКТ у процесі навчання, розвивається логічне та критичне мислення, уява, а отже, це сприяє підвищенню рівня пізнавальної діяльності студента. Молоді дуже подобається такий процес навчання, колишнє нудьгувати, розвивається інтерес.

Практично сприятливий вплив використання ІКТ у процесі навчання можна побачити за появою наступних ознак [45]:

- розвитку навчальної мотивації та пізнавального інтересу студентів;
- зростання студента, як особистості;
- активна участь в конкурсах в мережі Інтернет;
- у студентів буде розвинений світогляд, загально навчальні вміння та навички, емпатія, рефлексія.

Вчені виділяють такі засоби розвитку навчальної мотивації:

1. Вдосконалення самоконтролю і самостійності студента.
2. Зменшення зовнішнього контролю.
3. Цілі та завдання навчання мають бути цікаві.
4. Застосування різноманітних форм занять, групова, парна робота, ігри.
5. Довіра педагогу, побудувати позитивну динаміку у відносинах

«викладач-студент».

6. Значущість викладача під час заняття, справедливе ставлення до студентів.

7. Диференціювання навчання, створення ситуації успіху [46].

Також багато науковців висловлюють думку, що результативність прийомів розвитку навчальної мотивації студентів на занятті створюються за допомогою наступних умов:

- конструювання атмосфери комфорту;
- за допомогою навідних питань мотивувати шукати відповіді самостійно;
- залучення студентів до оціночної діяльності та її основі розвиток самооцінки;
- застосування на занятті цікавого, додаткового матеріалу (аудіоматеріалів, відеоматеріалів тощо)
- вміння будувати спірний діалог;
- обговорення та оцінка проблемних ситуацій у житті;
- застосування на заняттях похвали, винагороди та зауваження;
- самовиховання.

Зазначимо, що за правильного використання можливостей ІКТ під час занять у студентів виявляється сприяння:

- розвитку діяльності пізнання;
- збільшення якості знань студентів;
- досягненню поставленої мети;
- вдосконалення навичок самоосвіти;
- зростання рівня комфорту у навчанні;
- зменшення труднощів студентів;
- активізації студентів;
- формування логічного, інформаційного, комунікаційного мислення студентів під час занять;
- отримання знань, умінь та навичок при роботі на комп'ютері,

дотримання техніки безпеки.

Також потрібно створити комфортні умови для якісної методичної допомоги педагогам під час включення у процес застосування ІКТ.

Розглянемо структуру застосування ІКТ, що поділяється на чотири етапи [46]:

1 етап: аналіз навчальної програми, виявлення індивідуального, цікавого подання, вибір тем;

2 етап: створення інформаційного продукту;

3 етап: застосування продуктів інформації у всіх освітніх процесах.

4 етап: визначення динаміки, аналіз ефективності застосування ІКТ.

Таким чином, застосування ІКТ у закладі вищої освіти для студентів стає одним із результативних засобів розвитку навчальної мотивації, формування творчих та пізнавальних здібностей студентів. Безперечно, ІКТ – найбільш дієвий, продуктивний і мультифункціональний засіб, що поєднує у собі освітні ресурси, представляє розвиток та формування основних компетентностей студента, є чудовою основою отримання нових знань, умінь і навичок.

Отже, застосування ІКТ дозволяє покращити зміст професійної підготовки фахівців; планування навчання, організацію, управління освітнього процесу; розвитку якості освіти.

Однак, оскільки матеріально-технічна база закладів освіти є недостатньо оснащеною, спочатку необхідно підвищити рівень оснащення кабінетів інформаційно-комунікативними засобами, шляхом оновлення комп'ютерів, інтерактивних дощок, проєктів.

2.3. Особливості реалізації методика розвитку навчальної мотивації студентів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій

Застосовуючи ІКТ отримуємо нові форми, засоби, методи, підходи. Впровадивши ІКТ у процес навчання, якість освіти переходить на більш

високий рівень, розвиваються професійні компетентності педагогів.

Доцільне застосування ІКТ допомагає педагогу покращувати якість його занять, підвищувати рівень своїх знань.

Загалом при використанні ІКТ у закладі вищої освіти використовуються такі форми науково-методичного супроводу викладачів: курси розвитку кваліфікації, семінари, семінари-практикуми, коучинги, круглі столи, дебати для вирішення проблем при впровадженні, майстер-класи, на яких викладачі діляться своїм досвідом, професійними досягненнями, тематичні консультації, взаємовідвідування занять колег, педагогічні спільноти, мережеві структури (включаючи використання різних Інтернет-ресурсів); дистанційні конференції, дистанційні консультації, вебінари, професійні конкурси [51].

Деталізуємо особливості реалізації методики розвитку навчальної мотивації для студентів КНУБА, першого курсу спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія» (Додаток А).

Метою розробки методики є:

- підвищення рівня навчальної мотивації студентів-першокурсників;
- формування стійкого інтересу до майбутньої професії;
- розвиток самостійності та відповідальності у навчанні;
- адаптація до університетського середовища.

Діагностичний компонент методики включає: 1) вхідне онлайн-тестування для визначення початкового рівня мотивації; 2) регулярні онлайн-опитування щодо задоволеності освітнім процесом процесом; 3) моніторинг активності студентів у системі дистанційного навчання.

Змістовий компонент характеризується наявністю інтерактивних навчальних матеріалів для майбутніх інженерів-будівельників: відеолекції з професійно-орієнтованих дисциплін; 3D-моделі будівельних конструкцій та споруд; віртуальні лабораторні роботи; інтерактивні презентації з використанням сервісів Prezi, Canva.

Практично-орієнтовані завдання обов'язково мають містити кейси з реальних будівельних проєктів, віртуальні екскурсії на будівельні майданчики; роботу з професійними програмами (AutoCAD, Revit, ARCHICAD).

Реалізація організаційного компоненту методики опирається на такі платформи та інструменти: систему управління навчанням (LMS) всього університету; месенджери для оперативної комунікації; хмарні сервіси для спільної роботи; професійні соціальні мережі.

В умовах воєнного стану доцільно використати такі форми організації навчання: змішане навчання (blended learning); перевернутий клас (flipped classroom); проєктна робота в малих групах; онлайн-консультації.

Мотиваційні стратегії, спрямовані на впровадження ІКТ у процес навчання, включають процес гейміфікації; систему балів та рейтингів; нагородження цифровими бейджами за досягнення; організацію квестів з професійної тематики; змагання між групами; віртуальні зустрічі з успішними випускниками; онлайн-презентації будівельних компаній; участь у віртуальних професійних конференціях; створення професійного портфоліо.

Психологічна підтримка та заохочення студентів зі сторони викладачів потребує налагодженої системи електронного менторства; регулярного зворотнього зв'язку; публічного визнання досягнень; нарахування додаткових балів за активність.

Завданнями розробленої методики є:

- вивчити засоби ІКТ;
- використати мультимедійні презентації з метою розвитку рівня навчальної мотивації;
- розвивати пізнавальні та комунікаційні навички студентів;
- надати рекомендації для створення організаційно-педагогічних умов;
- підвищити якість проведених занять внаслідок застосування ІКТ.

Актуальність визначається тим, що сучасні інформаційні технології, що

відкривають студентам доступ до нетрадиційних джерел інформації, дозволяють реалізувати принципово нові форми та методи навчання із застосуванням засобів концептуального моделювання явищ та процесів, які у свою чергу забезпечують можливості для розвитку якості організації навчального процесу.

Наша робота над програмою заходів щодо застосування ІКТ у процесі навчання з метою розвитку навчальної мотивації включає всі важливі аспекти та тонкощі, які змінять життя школи на краще вона вказана.

Розглянемо орієнтовну схему організації заняття із застосуванням засобів ІКТ.

Перший етап: проведення бесіди зі студентами для визначення їх готовності до самостійної роботи з електронними ресурсами. Після чого студентам роздаються індивідуальні диференційовані завдання.

Другий етап: студенти виконують завдання із застосуванням електронних ресурсів під керівництвом педагога. Викладач виконує роль наставника, консультанта у пошуку інформації, організатора процесу дослідження. Студенти працюють з інтерактивною дошкою.

На кожному занятті етапи можуть бути розподілені по-різному. Так, на другому етапі може бути запропонована сукупність завдань, при якій можна підготувати студентів до роботи, а сама робота з електронними ресурсами буде результатом заняття.

Для розвитку рівня навчальної мотивації важливо врахувати такі принципи:

- використання рейтингових оцінок під час виконання завдань, виховувати дух змагальності у студентів. Обов'язково слід враховувати вікові особливості студентів. У цьому віці потрібна мотивація у вигляді заохочення;

- студенти повинні мати високий рівень самостійності під час роботи з комп'ютером. Самостійність підвищує інтерес та мотивацію до навчання у студентів. Пізніше поступово ускладнювати завдання;

Під час заняття важливо створити спокійне творче середовище. У нашому випадку студенти не переймаються неправильними відповідями, не бояться помилитися. Вони почуваються комфортно, вільно.

При застосуванні ІКТ під час занять можна використовувати знання з різноманітних предметів для майбутніх фахівців будівельної галузі. Застосовуючи різний спектр розвиваючих програм із впровадженням ІКТ можна вплинути на результат закріплених знань, дозволити пробудити додатковий інтерес до навчання, зміцнити міжпредметні зв'язки, сформувані у студентів системність отримання нових знань.

Отже, при організації занять із застосуванням ІКТ у закладі вищої освіти ми можемо створити умови для кожного, хто навчається з переходом від пасивного до активного сприйняття заняття та оволодіння знаннями усвідомлено. Активізацію пізнавальної активності студента буде пов'язана саме з використанням ІКТ.

Критерії ефективності методики розвитку навчальної мотивації включають як кількісні показники (відвідуваність онлайн-занять, своєчасність виконання завдань, активність у системі дистанційного навчання, результати проміжного контролю) так і якісні показники (рівень задоволеності освітнім процесом, зацікавленість у професійному розвитку, якість виконання проєктних завдань, розвиток soft skills).

Засоби ІКТ поділяються на апаратні та програмні.

Апаратні засоби: комп'ютер, проектор, пристрої реєстрації даних, турнікет, мережа (інтернет), принтер, аудіо та відео програвачі.

Програмні засоби: тестові програми, презентації, програми для створення презентацій, конструктори, експертні системи.

Засоби ІКТ, а також різні програми для офісу також широко застосовуються в управлінні освітнім процесом.

Зокрема, електронний журнал – безкоштовний інструмент для взаємодії ЗВО зі студентами та батьками (домашнє завдання, нотатки, коментарі педагога, позначки, бали, успішність). Служить способом

комунікації між педагогом, батьками та студентами. Також батькам та студентам видно розклад, щоденник, список викладачів, звіт успішності, рейтинг.

З появою ІКТ життя стало простіше, можна спілкуватися через глобальну мережу. Глобальна (комп'ютерна) мережа – мережа, що охоплює дуже багато комп'ютерів на величезних територіях. Через неї можна отримати доступ до світових інформаційних ресурсів.

У нашій роботі ми користувалися такими програмами, як електронна пошта, розсилки, групи. Також розроблені програми, за допомогою яких можна спільно працювати на стаціонарному комп'ютері, знаходячись на відстані. Для зручності спілкування освітян зі студентами та їхніми батьками використано месенджери, такі як WhatsApp, Viber та інші. Застосовуються пошукові види програм для швидкого знаходження потрібної інформації.

Методи організації використання ІКТ з метою розвитку навчальної мотивації спрямовані на вдосконалення процесу. Можна назвати кілька: управління персоналом, матеріально-технічним забезпеченням, освітнім процесом, інформаційними ресурсами.

Педагог має право вибирати і застосовувати ті методи, за допомогою яких він досягне поставленої мети.

Розглянувши та вивчивши наукову та навчально-методичну літературу, виділимо три форми навчання із застосуванням ІКТ [48]:

- педагог є джерелом інформації, така форма є пасивною;
- педагог і спілкуються, спілкуються, використовуючи зворотний зв'язок між собою, така форма – активна;
- педагог спілкується зі студентами, а ті, у свою чергу, спілкуються з іншими студентами, така форма називається інтерактивною. Застосовуючи цю форму рівень якості знань, умінь і навичок збільшується, заняття проходять цікаво.

При застосуванні інтерактивної форми необхідно безпосередньо ставити цілі та прогнозувати їх. Потрібно створити комфортні умови

навчання, за яких студент почуватиметься впевнено, спокійно. Ця форма надає освітньому процесу ще більший рівень активації розумової, пізнавальної, комунікативної та виховної функції [60].

А також викладачі часто використовують ресурси пакету MS Office, за допомогою якого можна набрати текст, реферат, повідомлення, есе, доповідь, скласти презентацію, приготувати дослідницький проект. Найголовніше – швидкість виконаної роботи, якість, естетика.

Отже, застосування ІКТ під час навчання студентів – це не просто вичерпання часу, а й необхідність, сприяє педагогу розвинутися, а студентам засвоїти нові знання.

Таким чином, ІКТ відрізняються різноманітністю, вони є універсальними та практичними як для педагога, так і для студента. Застосування ІКТ під час навчання студентів сприяє розвитку вміння студентів орієнтуватися в інформаційних потоках навколишнього світу; оволодіння практичними способами роботи з інформацією; формування вміння, що дозволяють обмінюватися інформацією за допомогою сучасних технічних засобів.

Для візуалізації розробленої методики створено модель організації процесу використання ІКТ на заняттях студентів для розвитку навчальної мотивації.

Термін «модель» (від латів. «modelium» – міра, образ, спосіб) застосовується для вимальовування образу (прообразу) або речі, що має схожість у чомусь з іншою річчю. Термін «модель» у дослідженні є аналогом методу моделювання.

У науковому контексті модель – це спрощене уявлення про об'єкт, процес чи явище, яке зберігає його суттєві характеристики. Моделювання ж – це метод дослідження, що базується на створенні та вивченні моделей.

У контексті застосування ІКТ для розвитку навчальної мотивації, модель виступає як структурований план дій, що описує взаємозв'язок між різними компонентами процесу: технологіями, методами, ресурсами та очікуваними результатами.

Алгоритм роботи з застосування ІКТ з метою розвитку навчальної мотивації:

1. Визначення цілей та завдань. На цьому етапі важливо чітко сформулювати, чого саме ми прагнемо досягти за допомогою ІКТ, які аспекти навчальної мотивації хочемо посилити (пізнавальний інтерес, самостійність, відповідальність тощо).

2. Аналіз цільової аудиторії. Врахування вікових особливостей, рівня цифрової грамотності, інтересів та потреб студентів є ключовим для успішного впровадження ІКТ.

3. Добір ІКТ та методик. На основі поставлених цілей та характеристик студентів необхідно обрати відповідні ІКТ (програмне забезпечення, онлайн-платформи, мультимедійні засоби) та методики їх використання (ігрові технології, проєктна діяльність, інтерактивні вправи).

4. Розробка моделі. На цьому етапі створюється власне модель, що відображає послідовність дій, взаємодію компонентів, критерії оцінки ефективності.

5. Впровадження та моніторинг. Після розробки модель упроваджується в освітній процес, а її ефективність регулярно моніториться та аналізується.

6. Корекція та удосконалення. На основі отриманих результатів моніторингу модель коригується та удосконалюється з метою розвитку її ефективності.

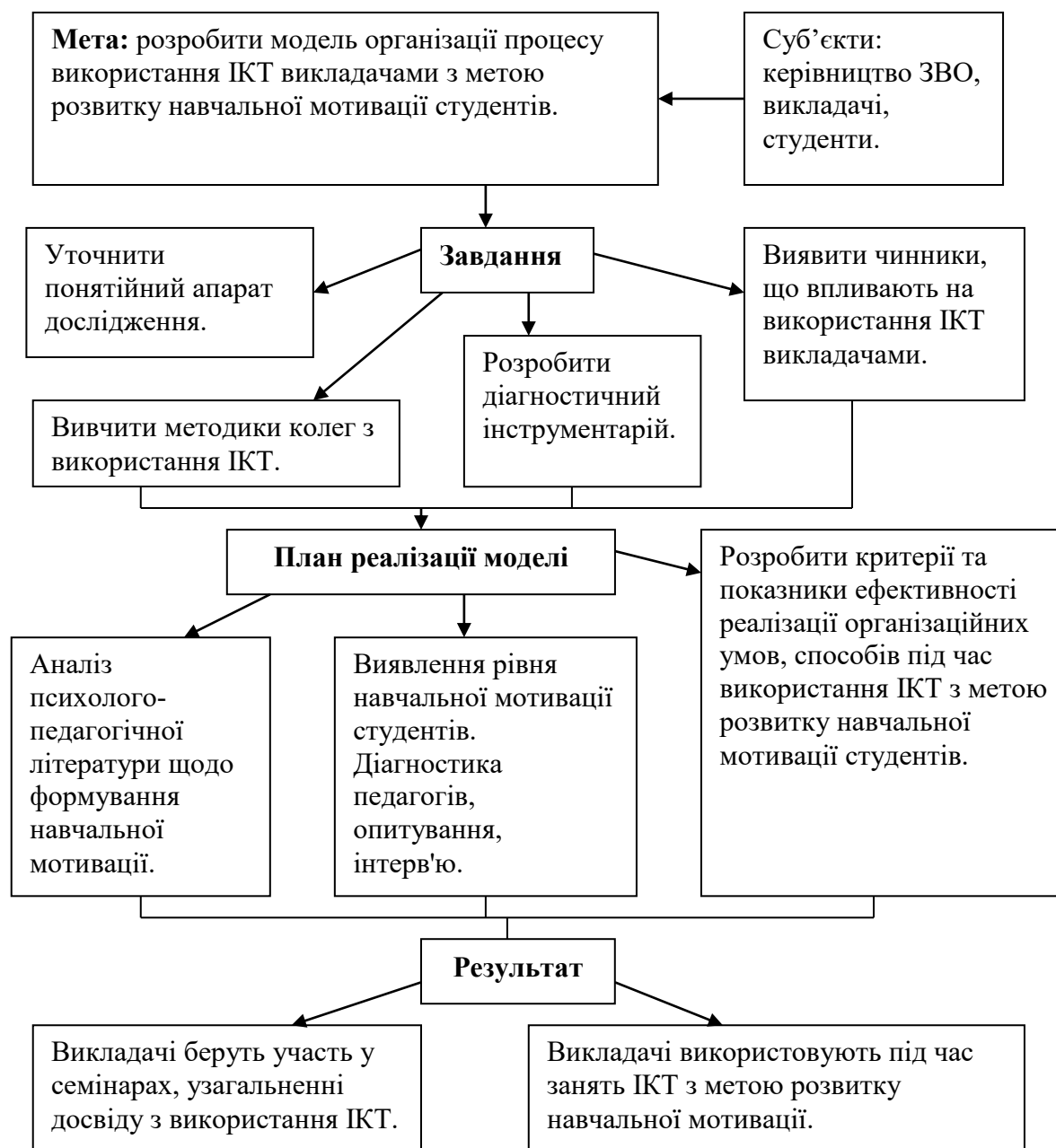

Рис. 2.1. Модель реалізації методики використання інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку навчальної мотивації студентів

Структурні компоненти моделі реалізації методики використання ІКТ для розвитку навчальної мотивації:

– *технологічний компонент*: охоплює конкретні ІКТ, що використовуються в освітньому процесі (комп'ютери, планшети, інтерактивні дошки, програмне забезпечення, онлайн-платформи).

- *методичний компонент*: включає методи та прийоми використання ІКТ для досягнення цілей (ігрові технології, проблемне навчання, співпраця в онлайн-середовищі).

- *змістовний компонент*: передбачає інтеграцію ІКТ в освітній контент (створення інтерактивних презентацій, використання освітніх відео, онлайн-тестування).

- *оцінювальний компонент*: визначає критерії та інструменти оцінки ефективності використання ІКТ для розвитку навчальної мотивації.

Далі наведемо приклад шаблону для створення мультимедійної презентації.

Таблиця 2.1

Шаблон презентації матеріалів освітнього компоненту

«Основи проєктування житлових будівель»

Слайд 1 – Титульний.	<p>«Основи проєктування житлових будівель». Підзаголовок: «Курс для студентів спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія». Оформлення – Фонове зображення сучасної житлової будівлі. Логотип КНУБА. Анімація появи тексту: вліво-вправо.</p>
Слайд 2 – Інтерактивний зміст з гіперпосиланнями	<p>Зміст 1. Вступ. 2. Конструктивні системи. 3. Функціональне зонування. 4. Нормативні вимоги. 5. Практичне завдання. Оформлення: – Смарт-арт діаграма. Анімація: послідовна поява пунктів, кнопки навігації.</p>
Слайд 3 – Вступ.	<p>Заголовок: «Ключові аспекти курсу». 1. Конструктивні рішення. 2. Архітектурне планування. 3. Типологія житла. 4. Нормативна база. Анімація: Макет: сітка 2x2 з іконками та текстом – Поява кожного блоку при клацанні – Масштабування при наведенні</p>
Слайд 4 – Конструктивні системи.	<p>Заголовок: «Конструктивні системи житлових будівель». Зміст 1. 3D-модель будівлі з виділенням конструктивних елементів. 2. Інтерактивна схема з гіперпосиланнями: а) стінова система; б) змішана система; в) каркасна система. Тригери анімації: при клацанні на елемент з'являється детальний опис, морфінг при переході між системами.</p>

Слайд 5 – Стінова система.	<p>Заголовок: «Стінова конструктивна система».</p> <p>Зміст</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Схема з позначенням елементів: <ol style="list-style-type: none"> а) поздовжні стіни; б) змішана система; в) поперечні стіни. 2. Маркований список особливостей системи. <p>Анімація: підсвічування активного елемента.</p>
Слайд 6 – Каркасна система.	<p>Заголовок: «Каркасна конструктивна система».</p> <p>Зміст</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Схема каркасу будівлі. 2. Типи каркасів: <ol style="list-style-type: none"> а) повний каркас; б) неповний каркас; в) збірний/монолітний. <p>Інтерактив: тригери для показу/приховування елементів, кнопки переключення між типами каркасів.</p>
Слайд 7 – Зонування.	<p>Заголовок: «Функціональне зонування житлового простору».</p> <p>Макет: інтерактивна схема квартири; дві колонки з описом зоною.</p> <p>Денна зона:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вітальня; – кухня-їдальня; – гостьовий санвузол; – гардеробна. <p>Нічна зона:</p> <ul style="list-style-type: none"> – спальні кімнати; – ванна кімната. <p>Анімація: підсвічування зон при наведенні, спливаючі підказки з вимогами.</p>
Слайд 8 – Нормативи.	<p>Заголовок: «Нормативні вимоги до житлових приміщень».</p> <p>Зміст</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Таблиця з мінімальними площами. 2. Діаграма висот приміщень. 3. Посилання на ДБН. <p>Інтерактив: фільтри для різних типів приміщень, калькулятор площ (макрос).</p>
Слайд 9 – Практичне завдання.	<p>Заголовок: «Розробка планувального рішення квартири».</p> <p>Зміст</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вихідні дані. 2. Покрокова інструкція. 3. Критерії оцінювання. <p>Інтерактив: чек-лист для самоперевірки, таймер виконання.</p>
Слайд 10 – Контрольні запитання.	<p>Заголовок: «Перевірте свої знання».</p> <p>Зміст</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тестові запитання з варіантами відповідей. 2. Інтерактивні завдання. <p>Макрос: виведення результату, підрахунок правильних відповідей.</p>

Надамо рекомендації щодо налаштування презентації:

1. Тема оформлення – професійна, мінімалістична, кольорова схема – синій, сірий, білий; шрифти: Arial для заголовків, Calibri для тексту;
2. Навігація – кнопки переходу на всіх слайдах; повернення до змісту; гіперпосилання між пов'язаними темами;
3. Анімація – помірне використання; єдиний стиль для подібних елементів; – тривалість: 0.5-1 секунда;
4. Інтерактивність: – тригери для розкриття додаткової інформації; макроси для тестування; спливаючі підказки;
5. Технічні параметри: – роздільна здатність: 1920x1080; формат: pptx; вбудовані шрифти; оптимізовані зображення.

Отже, презентація розробляється з урахуванням всіх можливостей Microsoft PowerPoint та обов'язково має містити:

1. Інтерактивні елементи для залучення уваги студентів;
2. Професійне оформлення, що відповідає тематиці;
3. Зручну навігацію між розділами;
4. Різноманітні анімаційні ефекти;
5. Вбудовані макроси для тестування знань.

Для використання презентації потрібно встановити такі налаштування:

1. Перевірити наявність шрифтів Arial та Calibri;
2. Дозволити використання макросів;
3. Налаштувати показ на повний екран.

Загалом, найкращий спосіб розвинути будь-які навички – це регулярна практика у поєднанні з невеликою кількістю теорії. За численними дослідженнями, для стійкого формування досвіду потрібний 21 день щоденного повторення. У нас з'явилася можливість у розміреному та комфортному темпі протягом різноманітних занять актуалізувати застосування ІКТ у освітньому процесі з метою підняття рівня мотивації до навчання. Оскільки актуалізація ІКТ з метою мотивації освітньої діяльності відбуватиметься в колективі, передбачається, що це пройде цікаво та захоплююче, що також може позитивно впливати на згуртування колективу.

Важливо пам'ятати, що студенту першого курсу ще складно визначити правильні і неправильні дії самостійно. Без зворотного зв'язку він не побачить своїх помилок. Потрібен експерт, який коригуватиме поведінку в потрібну сторону. І таким експертом виступає викладач, який, у свою чергу, теж має опанувати навички роботи з ІКТ для того, щоб грамотно спрямувати молоду людину, а також знати, як поправити, або виправити недоліки.

Висновки до розділу другого

ІКТ – це сукупність методів, процесів, програмних і апаратних засобів, що забезпечують обробку, зберігання, передавання, поширення та доступ до інформації. ІКТ охоплюють широкий спектр технологій, що включають комп'ютерні системи, програмне забезпечення, мережеві засоби, мультимедіа, мобільні пристрої, а також інтернет-технології.

Використання ІКТ є важливою складовою сучасного освітнього процесу, сприяючи підвищенню якості навчання та розвитку навчальної мотивації студентів. Завдяки ІКТ викладачі можуть створювати інноваційні методи подачі матеріалу, активізувати пізнавальну діяльність студентів і робити заняття інтерактивними та індивідуалізованими.

Ефективна організація використання ІКТ у освітньому процесі вимагає створення певних організаційно-педагогічних, психологічних та ресурсних умов. Це включає належне технічне забезпечення, адаптацію навчальних матеріалів, врахування психологічних особливостей студентів та підготовку педагогів до впровадження цифрових інструментів.

Теоретико-методичні підходи, розглянуті в розділі, показують, що системний, особистісно-орієнтований і діяльнісно-орієнтований підходи є основними для управління процесом інтеграції ІКТ. Це дозволяє формувати критичне та творче мислення студентів, підтримувати їх самостійну діяльність і розвивати інтерес до навчання.

Аналіз літературних джерел дозволяє виокремити організаційно-педагогічні умови ефективного використання ІКТ для розвитку навчальної

мотивації студентів: належне технічне забезпечення закладу освіти, адаптація навчальних матеріалів під цифрові формати, а також підвищення ІКТ-компетентностей викладачів.

Розроблена методика розвитку навчальної мотивації з використанням ІКТ включає як технологічний, так і змістовний компоненти, що дозволяють інтегрувати ІКТ у освітній контент. Пропоновані мультимедійні презентації, інтерактивні вправи, а також використання інтернет-ресурсів сприяють підвищенню залученості студентів до навчального процесу.

Модель організації процесу використання ІКТ спрямована на забезпечення структурованого впровадження цифрових технологій у освітній процес. Вона включає технологічний, методичний, змістовний та оцінювальний компоненти, що забезпечують всебічну інтеграцію ІКТ у освітній процес і сприяють розвитку навчальної мотивації студентів. Модель передбачає поступове планування й оцінку ефективності використання ІКТ, що дає змогу здійснювати адаптивний підхід до навчання та підтримувати високий рівень зацікавленості студентів.

Застосування ІКТ як інструменту для підвищення навчальної мотивації є дієвим способом модернізації освітнього процесу, особливо коли воно поєднується з командною роботою викладачів і студентів та підтримується активною психологічною підтримкою з боку викладачів.

Ці висновки підкреслюють необхідність постійного вдосконалення методик застосування ІКТ у вищій освіті для досягнення якісних результатів у розвитку навчальної мотивації студентів.

РОЗДІЛ 3.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З СТВОРЕННЯ УМОВ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ

3.1. Організація експериментальної роботи і результати констатувального дослідження

Мета констатувального дослідження – формування компетенцій для збору експериментальних даних, що дозволяють оцінити рівень та якість розвитку застосування ІКТ на заняттях, рівень навчальної мотивації студентів.

Дослідження проводилося у 3 етапи:

1 Констатуючий – первинна діагностика рівня сформованості навчальної мотивації студентів, анкетування викладачів щодо готовності до впровадження ІКТ.

2 Формуючий – методична робота з викладачами щодо впровадження у навчальний процес ІКТ, організація роботи студентів фокус – групи з використанням ІКТ технологій на заняттях.

3 Контрольний – повторна діагностика рівня сформованості мотивації студентів, проведення аналізу результатів діагностики.

Характеристика вибірки (кількість, стать, вік та ін.) викладачів закладу вищої освіти. Всього в опитуванні брало участь 30 респондентів, 2 групи. Більшість респондентів мали науково-педагогічний стаж понад 10 років.

Характеристика вибірки (кількість, стать, вік та ін.) студентів 1 курсу Київського національного університету будівництва і архітектури спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія». Загалом в опитуванні брало участь 50 респондентів, 2 групи.

Час (період) проведення констатувального дослідження: травень-січень 2024 року.

Методи констатувального дослідження: метод опитування, анкетування, інтерв'ю, діагностика.

Методики констатувального дослідження: опитувальник оцінки управління якістю, діагностична карта.

Методи кількісної та статистичної обробки результатів: методи первинної статистичної обробки результатів експерименту

Таблиця 3.1

Хід констатувального дослідження

Підготовчий етап	Констатувальне дослідження	Обробка, аналіз та інтерпретація результатів дослідження
1. Визначення проблеми дослідження. 2. Виявлення об'єкта, предмета, мети, завдань дослідження, основи дослідження, показники вибірки. 3. Розробка діагностичного інструментарію з метою оцінки рівня сформованості компонентів моделі розвитку мотивації навчання за допомогою застосування ІКТ.	Проведення дослідження відповідно до складеного плану, обраних методів і методик.	Інтерпретація результатів дослідження.

(Для студентів) Критерії, необхідні для виявлення якості освіти та рівня сформованості мотивації до навчання у студентів:

1. рівень навчальної мотивації;
2. емоційна захопленість під час занять;
3. рівень пізнавальної, інтелектуальної активності.

Ми використали методику дослідження мотивації, запропоновану в працях С. Занюк [27].

Виділили три рівні, на основі виділених критеріїв:

Високий рівень – студенти виявляють стійкий пізнавальний інтерес до

навчання, переважає внутрішня мотивація, прагнуть самостійно здобувати знання, беруть активну участь у обговоренні навчального матеріалу, бажають висловлювати свою думку, захоплені освітнім процесом.

Середній рівень – студенти виявляють інтерес до нових знань, але швидко його втрачають, необхідно постійно закріплювати навчальний матеріал.

Низький рівень – немає інтересу до отримання нових знань, першими біжать на перерву, не відповідають під час занять.

Для визначення рівня сформованості мотивації до навчання ми використовували анкету. Обробивши результати анкети, склали матрицю відповідно до показників та рівня мотивації.

Таблиця 3.2

Рівні та показники мотивації

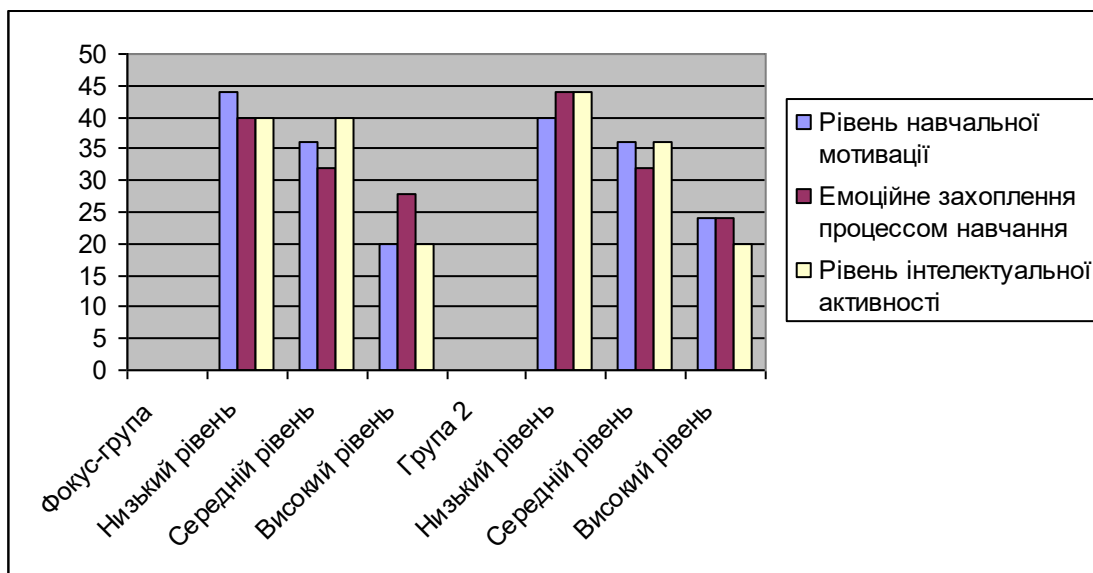
Рівні мотивації	Показники мотивації		
	Рівень навчальної мотивації	Емоційне захоплення процесом навчання	Рівень інтелектуальної активності
Низький рівень	Немає самостійної діяльності, студент все виконує під контролем.	Негативна мотивація у процесі навчання на занятті.	Низький рівень активності та мотивації
Середній рівень	Переривчаста активність за допомогою зовнішніх стимулів.	Слабка мотивація до зовнішнього середовища.	Самостійність у ситуації, що сподобалася.
Високий рівень	Висока активність із зовнішніми та внутрішніми стимулами.	Стійкий інтерес до навчання, його результатів, оцінки.	Високий рівень мотивації та інтересу до предмета.

Отримані дані в ході обробки анкети подаємо нижче на малюнку 3.1.

Фокус-група – це метод якісного дослідження, в якому невелика група людей (зазвичай 6-12 осіб) обговорює певну тему під керівництвом модератора. Основна мета фокус-групи – отримати глибше розуміння ставлень, думок, поведінкових мотивів та сприйняття учасників щодо конкретного продукту, послуги, ідеї чи явища.

Фокус-групи часто використовуються для збору різноманітних якісних

даних, що допомагають зрозуміти, чому люди поводяться певним чином або що вони думають на задану тему. У випадку нашого експериментального дослідження фокус-група виступає у якості контрольної групи для перевірки впливу змінних, порівнюючи їх з даними експериментальної групи (група 2).

Мал. 3.1. Порівняння рівнів навчальної мотивації студентів на етапі констатувального дослідження

З цієї діаграми видно, що рівень низької навчальної мотивації студентів становив 44% у фокус-групі і 40% у групі 2. Середній рівень навчальної мотивації студентів властивий 36% студентів фокус-групи і 36% у групі 2. І лише в 20% студентів фокус-групи та 24% групи 2 мають високий рівень навчальної мотивації.

Більш детальний аналіз надано у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Рівні навчальної мотивації студентів (констатувальне дослідження, n = 50 чол.)

Рівні мотивації	Показники мотивації у %		
	Рівень навчальної мотивації	Емоційне захоплення процесом навчання	Рівень інтелектуальної активності
Фокус-група			
Низький рівень	44	40	40
Середній рівень	36	32	40

Високий рівень	20	28	20
Група 2			
Низький рівень	40	44	44
Середній рівень	36	32	36
Високий рівень	24	24	20

Аналіз показників мотивації студентів показав, що загалом переважають студенти з низьким рівнем мотивації. Зокрема, емоційна захопленість освітнім процесом показує низький рівень, однак оцінка інтелектуальної активності студентів показала більш високий відсоток респондентів середнього рівня.

Отже, розглядаючи результати констатувального дослідження, приходимо до висновку, що рівень навчальної мотивації студентів у групах недостатній, відтак актуальним є його розвиток із застосуванням ІКТ. Для розвитку рівня навчальної мотивації студентів у фокус-групі ми вирішили використати методіку ІКТ.

Критерії та показники, за якими маємо визначити організаційно-матеріальну забезпеченість закладу освіти засобами ІКТ:

1. Загальний рівень оснащення засобами ІКТ та інформатизації освітнього процесу.
2. Використання засобів ІКТ у процесі навчання.
3. Застосування засобів ІКТ у роботі методичного спрямування.
4. Застосування засобів ІКТ в управлінні освітнім процесом (рівень впровадження в управління автоматизованих засобів із використанням ІКТ).

Таблиця 3.4

Критерії та показники використання ІКТ на заняттях

Критерій	Показники	Дескриптори
Матеріально-технічне забезпечення	Загальний рівень оснащення засобами ІКТ та інформатизації освітнього процесу.	Оснащення ЗВО засобами ІКТ (комп'ютери, інтерактивна дошка, інтернет).
	Використання засобів ІКТ в управлінні освітнім процесом.	Розуміння ролі ІКТ у освіті. Опитування. Рівень впровадження в управління ЗВО автоматизованих засобів з використанням

		ІКТ.
Методичне забезпечення	Використання засобів ІКТ в освітньому процесі.	Інтерв'ю, під час якого можемо з'ясувати скільки викладачів активно використовує ІКТ у освітньому процесі, скільки педагогів бажають поліпшити ІКТ технології у освітньому процесі.
	Застосування засобів ІКТ у роботі методичного спрямування.	
Кадрове забезпечення	Викладачі ІКТ, тьютори.	Анкетування, статистична обробка результатів експериментальної роботи, відвідування занять. У ході діагностики виявити рівень використання ІКТ викладачами.

Виходячи з критеріїв, нами була складена діагностична карта, яка представлена в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Діагностична карта за критеріями результатів готовності викладачів до використання ІКТ (n = 30 чол.)

Критерій	Показники		Оцінка
Матеріально-технічне забезпечення.	Загальний рівень оснащення засобами ІКТ та інформатизації.	Оснащеність засобами ІКТ ЗВО (обхід кабінетів, перегляд документів інвентаризації).	У ЗВО всього у 8 аудиторіях наявна інтерактивна дошка).
Методичне забезпечення.	Використання засобів ІКТ у процесі навчання.	Знання інформаційно-комунікаційних ресурсів для використання на заняттях (відвідування занять колег). Впровадження ІКТ у освітній процес (інтерв'ю).	Більшість викладачів використовують на заняттях ІКТ, інші готові до впровадження ІКТ у освітній процес, мають стійкий інтерес до використання ІКТ.
	Використання засобів ІКТ у методичній роботі.	Вміння організувати заходи, семінари (діагностика).	Загалом педагоги вміють організувати та проводити

		Участь у конкурсах, науково-практичних конференціях.	семінари/практикуми. Готовність ділитися отриманим досвідом та знаннями, брали участь у різних проєктах, конкурсах, використовуючи ІКТ.
Кадрове забезпечення.	Педагоги ІКТ, модератори.	Відповідні дипломи про освіту. Вміння користуватися ІКТ (діагностика).	Наявні відповідні дипломи, всі уміють складати презентації, працювати з проектором, мультимедійною дошкою (завдання, при якому педагоги мають створити презентацію).

Проаналізувавши дипломи педагогів, можна відзначити, що всі вони вивчали предмет «Інформатика», а деякі з них мають офіційне право викладати цей предмет у закладах вищої освіти. Однак, спостереження за заняттями показало, що лише невелика частина викладачів повноцінно використовує ІКТ, обмежуючись переважно матеріалами з Інтернету (готовими повідомленнями або відеолекціями).

Аналіз виконання завдання зі створення презентацій засвідчив, що всі педагоги вміють створювати презентації, проте лише деякі з них здатні демонструвати свої напрацювання за допомогою мультимедійної дошки.

Результати діагностики свідчать про те, що сам факт навчання інформатики під час здобуття освіти не гарантує активного використання ІКТ на заняттях. Хоча близько половини педагогів можуть створювати презентації та працювати з мультимедійною дошкою, ці навички використовуються обмежено.

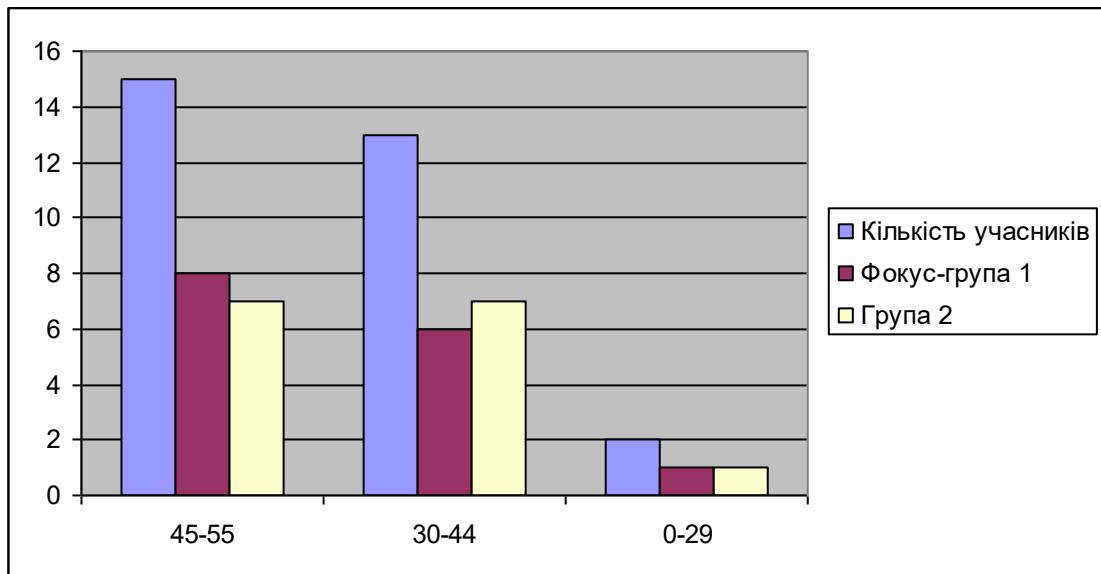
Результати опитування. В опитуванні брало участь 30 викладачів вищої школи. 25 респондентів мали педагогічний стаж понад 10 років.

Кількість учасників за набраними балами представлена у таблиці 3.6.

Результати опитування викладачів під час констатувального експерименту (n=30 чол.)

Бал	Кількість учасників	Фокус-група 1	Група 2
45-55	15	8	7
30-44	13	6	7
0-29	2	1	1

Наведемо дані результати на малюнку 3.2:

Мал. 3.2. Результати опитування викладачів під час констатуючого експерименту

Згідно з результатами дослідження, 15 викладачів (8 з фокус-групи та 7 з групи 2) демонструють високу готовність до застосування ІКТ на заняттях. Вони добре знайомі з сучасними технологіями та мають всі необхідні навички для їх успішного використання на практиці. Крім того, ці педагоги мотивовані до впровадження ІКТ у навчальний процес, володіють методами та прийомами, що сприяють професійному зростанню. Вони здатні творчо вирішувати завдання, об'єктивно оцінювати власні результати та відкриті до освоєння нових знань і підходів.

Аналіз показує, що 13 педагогів (6 з фокус-групи та 7 з групи 2) мають стійкий інтерес до ІКТ. Вони частково або повністю володіють сучасними

техніками й мають мотивацію для їхнього використання в освітньому процесі. Ці викладачі намагаються творчо вирішувати завдання, здатні частково або повністю оцінити власну діяльність та відкриті до освоєння нового матеріалу.

Водночас у 2 викладачів (по одному з кожної групи) інтерес до ІКТ лише на початковому рівні, і їм бракує достатніх знань і навичок для практичного застосування ІКТ. Вони знайомі з основами сучасних технік, але не готові використовувати їх через вік та відсутність належних навичок.

Результати інтерв'ю свідчать, що не всі педагоги використовують ІКТ для підвищення зацікавленості студентів та якості навчання. Для покращення цього процесу потрібна модернізація матеріальної бази, а також навчання викладачів передпенсійного віку ІКТ-компетенціям або забезпечення їх підтримкою наставників.

Результати, отримані на констатувальному етапі експерименту, свідчать про переважно негативну динаміку готовності педагогів до використання ІКТ у освітньому процесі як інструменту мотивації до навчання у закладі вищої освіти. Для студентів також характерний низький рівень мотивації, а ІКТ вони сприймають переважно як розважальний засіб, а не навчальний. Це вказує на недостатнє використання ІКТ як мотивуючого фактора в освітньому процесі.

Очевидно, що для підвищення ефективності використання ІКТ у навчанні необхідно не лише розвивати готовність педагогів до їх застосування, але й підкреслювати дидактичний потенціал і багатофункціональність цих технологій. Підготовка викладачів до вирішення педагогічних завдань стає ефективнішою за умов корпоративного підходу, який базується на командній взаємодії між викладачами та студентами.

3.2. Зміст експериментальної роботи

Зміна змісту сучасної освіти потребує нового підходу до мотивації студентів. У цьому значну роль грає застосування ІКТ. Застосування ІКТ

останнім часом набуло глобального поширення, що пов'язано зі світовою інформатизацією суспільства та появою Інтернету. Сучасні навчальні технології дозволяють величезні можливості у освітньому процесі. Це привід для педагога підвищити навчальну мотивацію студентів до здобуття знань через організацію позаурочної та навчальної діяльності. ІКТ надають можливість не лише дати знання студентам, а й створити умови для прояву та розвитку їхньої навчальної мотивації.

Причини звернення до проблеми пов'язані з:

- необхідністю проектування та організації процесу впровадження ІКТ у навчанні у закладах вищої освіти, що поєднується з недостатніми знаннями щодо принципів, умов та механізмів цього процесу;

- вимогами забезпечення якісного освітнього процесу з урахуванням можливостей інформаційно-комунікаційного середовища, що відповідає оновленому змісту освіти, та недостатньою ефективністю внутрішнього управління освітнім процесом;

- актуальністю пошуку ефективних моделей управління освітнім процесом із застосуванням ІКТ, здатних підвищити мотивацію до навчання, і нераціональним підходом до прийняття управлінських рішень місцевими адміністративними командами;

- об'єктивною потребою в комплексних рекомендаціях щодо ефективного використання ресурсів закладів вищої освіти для підвищення мотивації та досягнення навчальних результатів.

Короткий зміст ідеї формувального експерименту.

Передбачається провести дослідження серед освітян фокус-групи. Буде складено план та модель щодо організації використання ІКТ у навчанні для розвитку навчальної мотивації студентів. Провести низку занять, майстер-класів, коучингів, а також порекомендувати відповідні курси розвитку кваліфікації. Це дозволить сформулювати рекомендації, спрямовані на розвиток навичок та умінь щодо використання ІКТ з метою розвитку навчальної мотивації студентів.

На основі моніторингу передбачається отримати відповіді на питання:

- наскільки викладачі обізнані про можливості ІКТ;
- які з ІКТ найчастіше використовують і чому?
- використання яких ІКТ у освітньому процесі утруднене?
- наскільки викладачі мають навички щодо використання та управління ІКТ в освітньому процесі?
- наскільки відповідає використання ІКТ мотивації студентів?
- яке уявлення про навчальну мотивацію студентів мають освітяни?
- чи впливають ІКТ на рівень навчальної активності студентів?

Об'єкт моніторингу: процес організації застосування ІКТ на розвитку навчальної мотивації студентів.

Змістовне розкриття критеріїв та показників:

1. Загальний рівень оснащення засобами ІКТ та інформатизації ЗВО.
2. Використання засобів ІКТ у процесі навчання ЗВО.
3. Застосування засобів ІКТ у роботі методичного спрямування.
4. Застосування засобів ІКТ в управлінні ЗВО (рівень впровадження в управління школою автоматизованих засобів із використанням ІКТ).

Методи:

- методи теоретичного рівня: ретроспективний та порівняльно-порівняльний аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури на тему дослідження, систематизація, узагальнення, моделювання;
- методи емпіричного рівня: спостереження, зокрема «включене», бесіда, анкетування, інтерв'ю, діагностика, вивчення та узагальнення педагогічного досвіду;
- методи обробки результатів діяльності учасників освітнього процесу;
- методи статистичної обробки (якісний та кількісний аналіз експериментальних даних).

Схема проведення моніторингу: складання моделі, плану дослідження.

Спосіб обробки та систематизації результатів.

У процесі обробки результатів буде використано можливості пакету

інструментів Microsoft Excel. Результати будуть представлені у вигляді таблиць та графіків.

Критерії та показники ефективності застосування ІКТ на заняттях у закладі вищої освіти, ми розділили на два блоки:

Перший блок: система критеріїв ефективності використання ІКТ з метою розвитку навчальної мотивації студентів. Сюди належать чотири групи критеріїв.

1. Методична оцінка заняття за допомогою ІКТ (інтерактивна дошка, презентація, відеоматеріал, електронні ресурси).

2. Ефективність застосування ІКТ на занятті.

3. Результативність застосування ІКТ на занятті.

4. Рівень навчальної мотивації студентів під час заняття.

При аналізі конкретного заняття з використанням ІКТ за допомогою цих критеріїв можна перевірити: методичний рівень, ефективність та результативність застосування засобів ІКТ, рівень навчальної мотивації та якість знань.

Другий блок: система показників ефективності використання ІКТ з метою розвитку навчальної мотивації студентів педагогом.

1. Кількість занять, проведення яких передбачає використання засобів ІКТ.

2. Кількість педагогів, які використовують засоби ІКТ під час занять, у самоосвіті.

3. Кількість студентів, які активно використовують засоби ІКТ (дистанційні конкурси, олімпіади та інше).

Критерії та показники оцінки ефективності організаційних умов, засобів під час використання ІКТ з метою розвитку навчальної мотивації студентів:

– Загальний рівень оснащення засобами ІКТ та інформатизації закладу.

– Використання засобів ІКТ у процесі навчання.

- Застосування засобів ІКТ у роботі методичного спрямування.
- Застосування засобів ІКТ в управлінні закладом (рівень впровадження в управлінні автоматизованих засобів із використанням ІКТ).

Критерії ефективності ІКТ для студентів:

- розвитку навчальної мотивації студентів;
- розвитку швидкості засвоєння матеріалу;
- розвитку якості знань студентів;
- розвитку активності студентів у процесі навчання;
- наявність умов для диференціації і індивідуалізації студентів.

Критерії ефективності ІКТ, для освітян:

- розвитку якості заняття;
- планування заняття та своєї діяльності;
- поліпшення самоосвіти;
- розвиток творчих здібностей, а також здібностей до інноваційної діяльності;
- потреба в оновлення знань і умінь, збагачення професійного досвіду, оволодіння новими технологіями;
- внесок у розвиток ЗВО.

3.3. Оцінка результатів експериментальної роботи

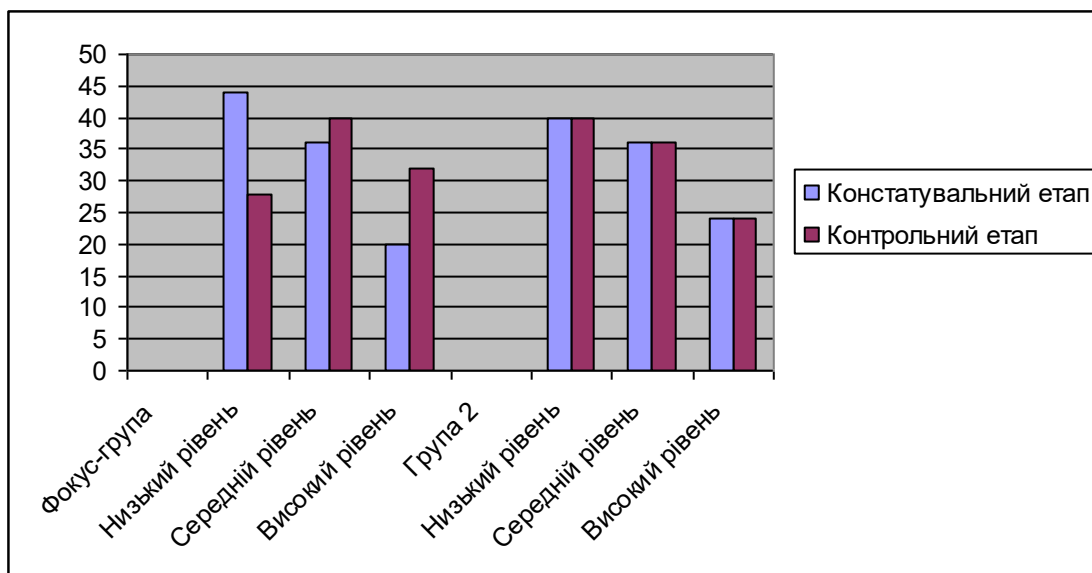
Нижче представлені таблиці з результатами, де ми бачимо, що рівні готовності до роботи з ІКТ з метою розвитку мотивації до навчання досить підвищилися, рівень навчальної мотивації студентів теж підвищився, що свідчить про те, що наша робота на формувальному етапі була спланована правильно і проведена якісно.

Методика контрольного етапу дослідження така ж, що і на констатувальному етапі.

**Порівняльний аналіз рівня навчальної мотивації студентів,
констатуючого та контрольного етапів**

Рівень мотивації	Показник, %
Низький рівень	28
Середній рівень	40
Високий рівень	32

Порівняємо результати анкетування за рівнем навчальної мотивації студентів констатувального та контрольного етапів у фокус-групі. Представимо порівняльний аналіз даних констатувального та контрольного етапів експерименту у вигляді діаграми.

Мал. 3.3. Порівняльний аналіз рівня навчальної мотивації студентів на констатувальному та контрольному етапах

Розглянувши малюнок можна сказати, що у контрольному етапі скоротилася кількість студентів з низьким рівнем навчальної мотивації студентів. Скорочення становило 26%. Частка студентів із середнім рівнем збільшилася на 4%. Частка студентів із високим рівнем збільшилася на 12%. Отже, рівень розвитку навчальної мотивації студентів фокус-групи

середнього та високого рівня на контрольному етапі, порівняно з констатуючим етапом підвищився, скоротилася кількість студентів низького рівня.

Якщо ж порівняти результати дослідження фокус-групи та групи 2, бачимо, що відсоток рівня навчальної мотивації фокус-групи зріс, рівень навчальної мотивації контрольної групи залишився тому ж рівні.

Таблиця 3.8

Порівняльний аналіз результатів констатуючого та контрольного етапів рівня навчальної мотивації

Рівні мотивації	Етапи		
	Констатуючий етап	Контрольний етап	Зміни
Фокус-група			
Низький рівень	44	28	Зменшився
Середній рівень	36	40	Підвищився
Високий рівень	20	32	Підвищився
Група 2			
Низький рівень	40	40	На тому ж рівні
Середній рівень	36	36	На тому ж рівні
Високий рівень	24	24	На тому ж рівні

Можна дійти висновку, що дослідження сприяло підвищенню навчальної мотивації студентів.

Також провівши повторне опитування серед викладачів, за таблицею видно, що більше освітян стали готовими до впровадження ІКТ на своїх заняттях.

Таблиця 3.9

Результати анкетування

(Контрольний етап, 2024 рік, січень, n = 30 осіб)

Бал	Кількість учасників
45-55	24

30-44	6
0-29	0

Проведені під час нашого дослідження заняття завдяки ІКТ дозволили підвищити навчальну мотивацію студентів фокус-групи.

З використанням ІКТ у навчанні відбувається розвиток наочно-образного мислення, розкриття творчого потенціалу, комунікаційні здібності, формування інформаційної культури. ІКТ забезпечують розвитку якості освіти та сприяють активізації всіх рівнів освітнього процесу.

Для розвитку навчальної мотивації студентів під час використання ІКТ, нами складено рекомендації для викладачів:

- Рекомендація 1. Розумна, раціональна діяльність.
- Рекомендація 2. Розвиток навчальної мотивації – це перехід на розвитку якості знань та навичок студента.
- Рекомендація 3. Алгоритм «Сприятлива навчальна мотивація».
- Рекомендація 4. Досягнення і здібності студента при розвитку навчальної мотивації з використанням ІКТ
- Рекомендація 5. Допомога тим, хто навчається у проблемних ситуаціях.
- Рекомендація 6. Заохочення та стимулювання.
- Рекомендація 7. Взаємини з студентами групи та їх навчальна мотивація.

Рекомендація 1. Раціональна, розумна діяльність викладача. Якщо педагог організовуватиме навчання не як подання інформації, а як активізацію самостійного навчання, воно стане результативнішим. Всі дії педагога повинні бути раціональними та розумними, за допомогою ІКТ можна розумно та раціонально використовувати різні прийоми та методи навчання.

Рекомендація 2. Перехід розвитку якості знань, умінь і навичок студента, і є розвиток навчальної мотивації. При постановці зрозумілих

завдань, студент завжди включатиметься у роботу. Він повинен співпереживати та проживати весь хід заняття. Застосування ІКТ під час занять у закладі вищої освіти полегшує виконання цих завдань, при цьому важливим є регулярне оновлення цифрового контенту.

Рекомендація 3. Алгоритм «Сприятлива навчальна мотивація». Потрібно в навчанні використовувати новий мотиваційний стиль, наприклад, є застосування ІКТ на заняттях. Впоратися з проблемним завданням студенту допоможе професійно підготовлений педагог, який активно комунікує зі студентами, здійснює постійний моніторинг ефективності своєї діяльності.

Рекомендація 4. Досягнення та здібності студента при розвитку навчальної мотивації з використанням ІКТ. При використанні ІКТ заняття стає зрозумілішим і цікавішим, підвищується навчальна мотивація студента, легше досягти досягнень, успіху.

Рекомендація 5. Допомога студенту у проблемних питаннях. Педагог має бути завжди готовий допомогти студенту, якщо він опинився у проблемній ситуації.

Рекомендація 6. Стимулювання, заохочення. Потрібно пам'ятати, що у необхідній ситуації педагог повинен простимулювати або заохотити студента, використати індивідуальний підхід до мотивації.

Рекомендація 7. Навчальна мотивація та взаємовідносини з іншими студентами. Атмосфера в групі між студентами та викладачем має бути сприятливою. При застосуванні ІКТ під час занять у студента виявляється інтерес до навчання, до відкриття нового.

Отже, при використанні вищевикладених рекомендацій підвищиться рівень навчальної мотивації, а також виконання запропонованих нами рекомендацій призведе до задоволення потреб студентів, вплине на їхнє прагнення вчитися, що своєю чергою позначається на успішності у навчальній діяльності.

Висновки до розділу третього

1. Ефективність експериментальної роботи підтвердилася позитивною динамікою зростання навчальної мотивації студентів, зафіксованою під час діагностичного контролю на всіх етапах експерименту. Зокрема, на констатувальному етапі лише 20% студентів фокус-групи мали високий рівень мотивації, тоді як після впровадження ІКТ на формувальному етапі цей показник збільшився до 32%, а на контрольному етапі – до 36%. Це засвідчує, що обрані методи, інструменти та форми роботи є дієвими для розвитку зацікавленості студентів до навчання.

2. Триетапна структура експерименту – констатувальний, формувальний і контрольний етапи – дала можливість комплексно оцінити зміни в рівні навчальної мотивації студентів. Під час констатувального етапу було встановлено, що 44% студентів фокус-групи перебувають на низькому рівні мотивації, а середній рівень має 36% студентів. На контрольному етапі низький рівень знизився до 28%, середній рівень збільшився до 40%, що свідчить про поступове підвищення мотивації завдяки застосуванню ІКТ у навчальному процесі.

3. Розроблені критерії та показники ефективності використання ІКТ для розвитку мотивації охоплювали матеріально-технічне, методичне і кадрове забезпечення, що дозволило провести повний аналіз готовності закладу до використання ІКТ. Результати опитування серед викладачів показали, що на констатувальному етапі лише 15 з 30 викладачів мали високий рівень готовності до впровадження ІКТ. Після експерименту кількість таких викладачів збільшилася до 24 осіб, що підтверджує важливість належної підготовки фахівців для досягнення цілей мотивації.

4. Методика використання ІКТ у освітньому процесі, що включає інтерактивні методи, мультимедійні презентації та застосування інтернет-ресурсів, сприяє розвитку пізнавальної активності студентів. На констатувальному етапі 40% студентів показували низький рівень цієї якості, тоді як на контрольному етапі цей показник знизився до 28%. Водночас після

проведення формувального експерименту кількість студентів з високим рівнем пізнавальної активності зросла з 20% до 32%, що підкреслює позитивний вплив ІКТ на освітній процес.

Розроблені рекомендації для викладачів забезпечують оптимальне використання ІКТ у заняттях. Після впровадження рекомендацій на формувальному етапі дослідження, 85% викладачів (25 з 30) високо оцінили ефективність ІКТ для підвищення мотивації студентів. На контрольному етапі анкетування показало, що викладачі активно використовують інтерактивні технології у 70% занять, що сприяє розвитку творчого потенціалу студентів і підвищує їхню залученість у освітній процес.

Зростання мотивації студентів після впровадження ІКТ було підтверджено під час контрольного етапу, де рівень мотивації у фокус-групі зріс на 16% порівняно з констатувальним етапом. Зокрема, кількість студентів з низьким рівнем мотивації зменшилася з 44% до 28%, а з високим рівнем — зросла з 20% до 32%. Це свідчить про ефективність ІКТ як інструменту розвитку мотивації.

Отже, експериментальна робота підтвердила, що використання ІКТ є дієвим засобом для підвищення навчальної мотивації студентів і сприяє якісному оновленню освітнього процесу.

Сформульовані рекомендації для викладачів передбачають поетапне збільшення рівня самостійності студентів у роботі з ІКТ, регулярне стимулювання, створення конкурентного середовища та забезпечення комфортної атмосфери для експериментування та творчості.

Результати дослідження показали, що впровадження ІКТ значно підвищує навчальну мотивацію, залучаючи студентів до активного освітнього процесу та розвиваючи їхні пізнавальні навички. Комплексне застосування цих методик створює фундамент для формування позитивної мотивації та підтримки освітнього потенціалу сучасного студентства.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз понятійного апарату дозволив систематизувати основні терміни, пов'язані з мотивацією до навчання студентів, і уточнити теоретико-методичні підходи до її розвитку. Це створило базу для розуміння складових мотиваційного процесу та визначення його ролі у формуванні стійкого інтересу до навчання.

З'ясовано, що мотивація до навчання є внутрішній психічний процес, який спонукає студентів до активної навчальної діяльності та прагнення досягати освітніх цілей. Навчальна мотивація є складною структурою, яка включає пізнавальні та соціальні мотиви. Пізнавальні мотиви пов'язані із задоволенням від опанування нових знань і навичок, а соціальні мотиви – з потребою у спілкуванні, підтримці та визнанні з боку оточення, зокрема викладачів та однолітків. Дослідження підкреслило важливість стійкої внутрішньої мотивації, яка сприяє глибшому залученню студентів у освітній процес і розвитку самостійного та відповідального ставлення до здобуття знань.

2. У результаті аналізу наукової літератури мотивація до навчання визначена як внутрішнє прагнення до здобуття знань, що може бути посилене за допомогою відповідних методів, форм та засобів навчання, методик та технологій, зокрема ІКТ. Розвиток мотивації розглядається як цілеспрямоване впровадження певних методів, форм та засобів навчання, методик та технологій, які сприяють розвитку інтересу студентів до навчання.

Методи, засоби та форми розвитку навчальної мотивації студентів включають активні навчальні технології, що інтегрують традиційні й сучасні підходи, мультимедійні матеріали, проблемно-орієнтоване навчання, дидактичні ігри та інші інтерактивні методи. У результаті аналізу було виявлено, що такі методи мають значний позитивний вплив на зацікавленість студентів у навчанні, сприяючи розвитку їх пізнавальної активності та зміцненню навчальної мотивації.

Зокрема, науковці наголошують на активному використанні ІКТ у процесі формування та розвитку навчальної мотивації здобувачів освіти. Серед таких технологій користуються популярність електронні підручники, ІКТ з використанням технології мультимедіа, навчальні скрінкасти та відео, електронна пошта, дистанційне навчання, пошукові системи, електронні конференції, конкурси, спільні документи, інтерактивна дошка тощо.

3. Теоретико-методичні підходи та організаційно-педагогічні умови використання ІКТ було обґрунтовано як необхідний фактор ефективного навчання в сучасному освітньому середовищі. Дослідження підтвердило, що для успішного впровадження ІКТ потрібні певні організаційно-педагогічні умови: належне технічне забезпечення закладу освіти, адаптація навчальних матеріалів під цифрові формати, а також підвищення ІКТ-компетентностей викладачів. Також використання ІКТ потребує відповідних психологічних умов, таких як позитивний емоційний фон на заняттях, відчуття успіху та підтримка з боку викладача, що сприяє подоланню бар'єрів у сприйнятті технологій і активізує інтерес студентів до навчання.

Запропоновано модель використання ІКТ, яка передбачає структуроване та поетапне впровадження цифрових технологій у освітній процес. Модель містить технологічний, методичний, змістовний і оцінювальний компоненти, які разом формують комплексний підхід до інтеграції ІКТ. Технологічний компонент відповідає за забезпечення матеріально-технічної бази, методичний – за навчання викладачів ефективного використанню ІКТ, змістовний компонент забезпечує адаптацію навчального матеріалу під цифрові формати, а оцінювальний дозволяє систематично відстежувати результати впровадження ІКТ. Модель сприяє поступовому підвищенню рівня зацікавленості студентів у навчанні, розвиває їхню пізнавальну активність і створює умови для їхньої самостійності в освітньому процесі.

4. На констатувальному етапі експерименту лише 50% викладачів були готові використовувати ІКТ у освітньому процесі, тоді як після завершення

експерименту цей показник зріс до 80%. Це підкреслює необхідність підвищення кваліфікації викладачів, забезпечення їх методичними рекомендаціями та створення відповідної матеріально-технічної бази, що дозволить їм активно застосовувати ІКТ як інструмент розвитку навчальної мотивації студентів.

Розроблена методика розвитку навчальної мотивації студентів з використанням ІКТ підтвердила свою ефективність у ході емпіричного дослідження. Методика включала інтерактивні вправи, мультимедійні презентації, відеоматеріали, використання інтернет-ресурсів і зворотний зв'язок у реальному часі, що сприяло активному залученню студентів до освітнього процесу. Зокрема, активно радимо використовувати в освітньому платформи: Google Classroom, Microsoft Teams, Slack, Trello, Miro, Autodesk Construction Cloud, BIM 360, Solibri, Kahoot!, Mentimeter, Padlet; програми типу Ansys, SAP2000, Simulink Any Logic, Virtuoso, COMSOL Multiphysics тощо; програмні продукти для створення симуляцій Unity, Unreal Engine, Game Maker Studio, Blender. Для створення навчальних курсів доцільно використати: Articulate Storyline, Adobe Captivate.

Результати експерименту показали значне зростання навчальної мотивації студентів: кількість студентів з високим рівнем мотивації збільшилася з 20% до 32%; кількість студентів з низьким рівнем мотивації у фокус-групі знизилася з 44% до 28%, тоді як кількість студентів з високим рівнем мотивації зросла на 16%. Це свідчить про ефективність використання інтерактивних технологій для залучення студентів до активного навчання та підтримки їхнього інтересу до здобуття нових знань.

Розроблена методика є ефективним інструментом розвитку навчальної мотивації студентів через інтеграцію ІКТ, забезпечуючи більш насичене, динамічне й індивідуалізоване навчання.

Загальний результат дослідження підтверджує, що використання ІКТ значно підвищує навчальну мотивацію студентів, залучає їх до активної участі у навчанні, сприяє розвитку їхньої самостійної діяльності та

критичного мислення. Розроблені рекомендації для викладачів включають регулярне стимулювання, індивідуальний підхід, створення сприятливої атмосфери та поступове підвищення рівня самостійності студентів у роботі з ІКТ. Застосування цих рекомендацій та методик створює умови для формування позитивної мотивації та підтримки освітнього потенціалу сучасного студентства.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що експериментальна робота підтвердила ефективність ІКТ як засобу для підвищення навчальної мотивації студентів, оновлення освітнього процесу та забезпечення його відповідності сучасним вимогам і викликам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бадюк І. Мотивація як чинник професійного зростання вчителя. *Директор школи. Шкільний світ*. 2019. № 2. С. 51–55.
2. Бернвальдт Т. Формування мотивації навчальної діяльності майбутніх учителів в умовах сьогодення. *Рідна школа*. 2011. № 11. С. 60–64.
3. Биков В. Ю. Автоматизовані інформаційні системи єдиного інформаційного простору освіти і науки. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2008. Ч. 2. С. 47–56.
4. Биков В. Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України; Ун-т менеджменту освіти АПН України*. 2010. №1(15). URL: <http://surl.li/txeskl>
5. Биков В. Ю., Білоус О. В., Богачков Ю. М та ін. Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України: метод. рекомендації / за заг. ред. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна, О. В. Овчарук. Київ: Атіка, 2010. 88 с.
6. Білецький О. М. Мотивація учіння як чинник розвитку професійної Я-концепції майбутніх психологів: дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 пед. та вік. психол. ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Харків: 2013. 211 с.
7. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 240 с.
8. Буренко О., Волошина І., Ширко А. Дистанційні технології в освіті: зб. наук.-метод. рекомендації щодо організації виховання, навчання та розвитку учасників освітнього процесу під час карантину. Краматорськ: Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2020. 95 с.
9. Васюк О. В., Виговська С. В., Виговський А. Ю. Мотивація

навчальної діяльності студентів. Київ: Компринт, 2018. 188 с.

10. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.

11. Вітвицька С. С. Компетентнісний та професіографічний підходи до побудови професіограми магістра освіти. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. 2011. Вип. 57. С. 52–58.

12. Власова О. І. Педагогічна психологія: навч. посіб. Київ: Либідь, 2005. С. 192–202.

13. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. Київ: Академія, 2006. 256 с.

14. Гудирева О. М. Вплив нових інформаційних технологій навчання на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів. *Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*. 2003. Вип. 6. С. 25–36.

15. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в міжкультурній комунікації / за ред. проф. Р. С. Гуревича. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського. 2009. 232 с.

16. Гуржій А. М., Гуревич Р. С., Коношевський Л. Л., Коношевський О. Л. Мультимедійні технології та засоби навчання: навч. посіб. / за ред. академіка НАПН України Гуржія А. М. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. 556 с.

17. Данілова Н. Формування мотивації навчальної діяльності. Програма занять. *Психолог*. 2013. Трав. (№ 10). С. 1520.

18. Дербеньова А. Г. Усе про мотивацію. Харків: Основа, 2012. 207 с.

19. Донцов А. Оптимізація системи формування моральної культури майбутніх учителів. *Теорія та методика навчання та виховання*: зб. наук. пр. / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; [редкол.: А. В. Троцько та ін.]. Харків: ХНАДУ, 2017. Вип. 41. С. 50–58.

20. Дубчак Г. М., Рудюк Н. Г. Практикум з психології: навч. посіб. Чернівці: Рута, 2006. 360 с.

21. Дяченко В. А., Мунасіпова-Мотяш І. А., Дубініна Д. Е.

Задоволеність життям та рівень психологічного благополуччя сучасної молоді. *Актуальні проблеми психології: Екологічна психологія*: зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка / гол ред. С. Д. Максименко. Київ, 2018. Т. VII. Вип. 45. С. 120–129.

22. Жалдак М. І., Шут М. І., Жук Ю. О., Дементієвська Н. П., Пінчук О. П., Соколюк О. М., Соколов П. К. Мультимедійні системи як засоби інтерактивного навчання: посіб. / за редакцією: Жука Ю. О. Київ: Педагогічна думка, 2012. 112 с.

23. Жданюк Л. О. Ставлення до навчання у студентів з низьким рівнем академічної мотивації: дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.07 – пед. та вік. психол., 053 психологія. Класич. приват. ун-т, ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Харків: 2019. 206 с.

24. Жуков В. П. Формування позитивно-активного ставлення майбутніх учителів до оволодіння готовністю до організації інтегрованого навчання учнів. *Теорія та методика навчання та виховання*: зб. наук. пр. ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; [редкол.: А. В. Троцько та ін.]. Харків: 2017. Вип. 42. С. 79–88.

25. Закон України «Про вищу освіту» від 01. 07. 2014 № 1556-VII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

26. Закон України «Про Національну програму інформатизації»
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>

27. Занюк С. С. Психологія мотивації: навч. посіб. Київ: Эльга-Н: Ника-Центр, 2001. 352 с.

28. Зеленкова Н. І., Кравець К. Ю. Розвиток інформаційно-комунікаційних компетентностей магістрантів. *Педагогічне Криворіжжя*. 2018. №4. С. 76–77.

29. Зіборова В. В. Формування інформаційної компетентності викладача. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. № 8 (195). С. 64–68.

30. Зіньковський Ю., Адаменко Ю. Мотивація до навчання у професійній школі. *Вища школа*. 2017. № 12. С. 25–37.

31. Значенко О. П. Формування інформаційної культури майбутніх учителів гуманітарних дисциплін: автореф. дис. . канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 22 с.

32. Зязюн І. А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2005. № 25. С. 13–18.

33. Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф та ін.; Педагогічна майстерність: підручник / За ред. І. А. Зязюна. Київ: Вища шк., 2004. 422 с.

34. Іванова О. Методи та прийоми активізації пізнавальної діяльності студентів як один із чинників розвитку мотивації навчання. *Вища школа*. 2012. № 11. С. 77–82.

35. Лещенко Т. О., Шевченко О. М. Мотивація навчальної діяльності здобувачів вищої освіти як провідний чинник підготовки фахівців. Trends in the development of science in the modern world : proceedings of the XXXIII International scientific and practical conference, Graz, Austria, 23–26 August 2022. Graz: International Science Group, 2022. P. 247–251. URL: http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/18939/1/Motivation_of_educational.pdf (дата звернення: 04.11.2024).

36. Імбер В. І. Педагогічні умови застосування мультимедійних засобів навчання у підготовці майбутнього вчителя початкових класів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2008. 214 с.

37. Кабанська О. С. Стимулювання мотивації майбутніх учителів до оволодіння вміннями педагогічного прогнозування як умова їх успішного формування. *Педагогіка та психологія*: зб. наук. пр. ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. Харків: Щедра садиба плюс, 2015. Вип. 47. С. 135–143.

38. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання: термінологічний словник. Львів: Вид-во «СПОЛОМ», 2009. 260 с.

39. Канюк С. С. Психологія мотивації. Київ: Либідь, 2002. С. 238–248.

40. Карташова Л. А. Інформатизація професійної підготовки майбутніх вчителів іноземних мов: монографія / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького, В. Огнев'юка, С. Сисоєвої. Київ: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2013. С. 308–326.

41. Кельнер С. Формування навчальної мотивації: робота з педагогами. *Психолог*. 2015. № 21. С. 82–89.

42. Климчук В. О. Тренінг внутрішньої мотивації: результати апробації та структура. *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. №10. С.52–60.

43. Квятковська А. О., Андросович К. А., Ковальова О. В., Прокоф'єва О. О.. Особливості навчальної мотивації студентів передвищих фахових та вищих навчальних закладів в умовах сучасних військових конфліктів / Інноваційна педагогіка. 2022. Випуск 49. Том 1. С. 187–182. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/49/part_1/36.pdf (дата звернення: 12.09.2024).

44. Козак М. В. Роль мотивації та шляхи їх розвитку при вивченні іноземних мов. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Педагогіка. Соціальна робота*. 2015. Вип. 35. С. 84–87.

45. Корчевський Б. Б., Дьякова В.В. Мультимедійні технології в навчанні. Створення навчальних відеофільмів. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2010. №3. С. 118-123.

46. Кочарян О. С. Фролова Є. В., Павленко В. М. Структура мотивації навчальної діяльності студентів: навч. посіб. Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2011. 40 с.

47. Столярова О. М. Дослідження способів впливу на мотиваційну сферу здобувачів вищої освіти. *Вісник Національного університету оборони України, серія: «Питання психології», 3 (67)*. 2022. С. 120–125. URL: <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/256559/255304> (дата звернення: 11.09.2024).

48. Лавров Є. А. Комп'ютеризація університету: підхід до

проектування мультимедійної лекції. *Вісник Сумського нац. аграрного ун-ту. Серія : механізація та автоматизація виробничих процесів*. 2010. Вип. 2(22). С. 103.

49. Майнаєв Ф. Я. Виявлення у студентів суспільно-гуманітарного профілю мотивів застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика*: матеріали II міжн. наук.-практ. конф. (11 квітня 2017 р.). Харків, Стиль-Издат, 2017. С. 156–158.

50. Староста В.І.. Студентоцентроване дистанційне навчання в ускладнених умовах (пандемія Covid-19, воєнний стан в Україні). Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету». 2023. Вип. 14. С. 63-77. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2023.146>. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/457> (дата звернення: 11.09.2024)

51. Мараховський Л. Ф. Інформаційні технології та парадигма сучасної освіти. *Наука та наукознавство*. 2004. № 1. С. 111–113.

52. Мехед Д. Б., Мехед О. Б., Швидкий А. Л. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у мотивації навчальної діяльності студентів. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2012. № 31. С. 417-421.

53. Микитюк С. Особливості та умови формування мотивів навчання у студентів. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика*: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 10 квіт. 2018 р. ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, Жешув. ун-т, Пед. ун-т Чендус. ун-ту; [редкол.: О. А. Андрущенко та ін.]. Харків: ХНПУ, 2018. С. 278–281.

54. Моторин Р., Приходько К. Мотивація вибору польських університетів студентами з України: результати анкетного обстеження. *Вища*

школа. 2018. № 9. С. 32–50.

55. Назаренко К. Формування мотивації навчально-пізнавальної діяльності у студентів-філологів на заняттях з іноземної мови. *Рідна школа*. 2012. № 6. С. 53–57.

56. Нєнов О. Л. Програмні засоби мультимедійних систем: Навчальний посібник. Частина 1. — Одеська національна академія харчових технологій, 2016. 40 с.

57. Ніколаєнко С. М. В освіті – інформаційна революція. *Дзеркало тижня*, 2006. 14–20 січня. №1.

58. Петрик О. Сформована внутрішня мотивація — запорука високих навчальних результатів. Методика побудови системи вправ на уроках української мови. *Учитель початкової школи*. 2017. № 1. С. 14–18.

59. Пилипенко В. Проблема мотивації студентів до використання ІКТ у навчальному середовищі вищої школи. *Освіта і управління*. 2013. № 1–2. С. 46–52.

60. Пометун О. Інтерактивні методики та система навчання. Київ: «Шкільний Світ», 2007. 112 с.

61. Пророк Н. В. Практичний психолог: професійно важливі якості Психологія. Донецьк, 2002. №1. С. 16–17.

62. Синиця М. О. Використання мультимедійних технологій у навчальному процесі ВНЗ як засіб формування педагогічних знань: професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання: монографія / за ред. проф. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 418–438.

63. Спірін О. М. Інформаційно-комунікаційні та інформативні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики. *Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання / Ін-т інформ. Технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту освіти АПН України; [гол. ред.: В. Ю. Биков]*. 2009. № 5 (13). URL:

<https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/183/169> (дата звернення 2.11.2024 року).

64. Сапожник Д. І., Демидчук Л. Б. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі закладів вищої освіти.. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-tech/article/view/923/876> (дата звернення 2.11.2024 року).

65. Тарасенко О. Мотивація в компетентнісному навчанні. Досвід учителя. *Біологія. Шкільний світ*. 2017. № 10. С. 7–34.

66. Тимчина Н., Тимчина В. Підсилення мотивації учасників освітнього процесу засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Нова педагогічна думка*. 2019. № 4 (100). С. 60 – 64.

67. Третьак О. М. Мотивація навчальної діяльності студентів. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика: матеріали II Міжнар. наук.практ. конф., м. Харків, 11 квіт. 2017 р. ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, Жешув. ун-т, Пед. ун-т Чендус. ун-ту; [редкол.: О. А. Андрущенко та ін.]. Харків: ХНПУ, 2017. С. 262–264.*

68. Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євроінтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору: посібник. О. В. Білоус, О. О. Гриценчук, І. В. Іванюк, О. Є. Кравчина, М. П. Лещенко, І. Д. Малицька, Н. В. Морзе, О. В. Овчарук, Д. Б. Рождественська, Н. В. Сороко, Л. І. Тимчук, В. А. Ткаченко, М. А. Шиненко, А. В. Яцишин / За заг. ред. Бикова В. Ю., Овчарук О. В. Київ: Атіка, 2014. 212 с.

69. Чекстере О. Ю. Дослідження мотивації навчання в парадигмі когнітивної психології. *Педагогіка і психологія*. 2018. № 2 (99). С. 66–71.

ДОДАТКИ

Додаток А

Методика формування навчальної мотивації студентів за допомогою інтерактивних вправ

Інтерактивні вправи є потужним інструментом для підвищення мотивації студентів до навчання. Вони залучають студентів до активної участі в освітньому процесі, роблять його цікавішим та ефективнішим. Ця методика спрямована на створення такого освітнього середовища, де студенти будуть мотивовані до самостійного пізнання, розвитку критичного мислення та співпраці.

Мета методики: підвищити рівень мотивації студентів до навчання, розвинути у студентів активність, самостійність та відповідальність, сформувати вміння працювати в команді та ефективно комунікувати, поглибити розуміння навчального матеріалу через практичне застосування знань.

Завдання методики:

1. Підібрати відповідні інтерактивні вправи для кожної теми курсу.
2. Створити сприятливу атмосферу для взаємодії та співпраці.
3. Забезпечити зворотній зв'язок для кожного студента.
4. Оцінити ефективність використання інтерактивних вправ.

Кроки реалізації методики

1. Аналіз навчального матеріалу:

- Визначити ключові поняття та ідеї кожної теми.
- Виявити складні для розуміння моменти.
- Сформулювати навчальні цілі для кожної теми.

2. Вибір інтерактивних вправ:

- Підбирайте вправи, які відповідають віку, інтересам та рівню підготовки студентів.
- Враховуйте тип навчального матеріалу та його складність.

- Вибирайте різноманітні формати вправ для уникнення монотонності.

3. Розробка сценаріїв занять:

- Створюйте детальні сценарії занять з використанням інтерактивних вправ.

- Визначайте час, необхідний для виконання кожної вправи.

- Передбачайте можливі труднощі та шляхи їх вирішення.

4. Створення сприятливої атмосфери:

- Створюйте довірливі відносини між студентами та викладачем.

- Заохочуйте студентів до висловлювання власної думки.

- Поважайте різноманітність поглядів.

5. Забезпечення зворотного зв'язку:

- Регулярно оцінюйте результати роботи студентів.

- Надавайте студентам зворотній зв'язок щодо їхніх досягнень.

- Заохочуйте студентів до самооцінки.

6. Оцінка ефективності:

- Використовуйте різноманітні методи оцінки (анкетування, спостереження, аналіз робіт студентів).

- Порівнюйте результати навчання студентів, які брали участь у інтерактивних вправах, з результатами інших студентів.

- Вносьте необхідні корективи в методику.

Наведемо *приклад* інтерактивних вправ:

Рольові ігри: дозволяють студентам поглибити розуміння певних понять та явищ шляхом моделювання реальних ситуацій.

Групові дискусії: сприяють розвитку навичок аргументації, критичного мислення та співпраці.

«Мозковий штурм»: стимулює творче мислення та генерацію нових ідей.

Карусель: дозволяє студентам ознайомитися з різними точками зору на одне питання.

Кейси: розвивають навички аналізу реальних ситуацій та прийняття рішень.

Використання інтерактивних вправ є ефективним способом підвищення мотивації студентів до навчання. Ця методика дозволяє зробити освітній процес більш цікавим, активним та ефективним. Регулярне застосування інтерактивних вправ сприяє розвитку у студентів таких важливих компетентностей, як критичне мислення, креативність, комунікабельність та здатність до співпраці.

Особливо важливим є вибір платформи для співпраці:

Google Classroom: дозволяє створювати завдання, проводити обговорення та ділитися файлами.

Microsoft Teams: надає широкий спектр інструментів для спілкування, спільного редагування документів та проведення відеоконференцій.

Slack: чудовий варіант для швидкого обміну повідомленнями та організації каналів для різних тем.

Trello: допомагає візуалізувати процес роботи над проектом за допомогою дощок і карток.

Miro: онлайн-дошка, яка дозволяє створювати діаграми, мапи розуму та інші візуальні елементи для спільної роботи.

Приклади *інтерактивних завдань:*

Спільне створення презентації: кожен студент готує свою частину презентації, а потім всі разом об'єднують матеріали в єдине ціле.

Онлайн-опитування: проводьте опитування для збору думок та ідей.

Створення спільних документів: використовуйте Google Docs або Microsoft Word для спільного написання звітів або статей.

Відеоконференції з експертами: запрошуйте експертів з галузі для проведення онлайн-семінарів.

Інтерактивні вправи для майбутніх інженерів-будівельників: ефективні підходи

Вибір інтерактивних вправ для майбутніх інженерів-будівельників має бути тісно пов'язаний зі специфікою їхньої майбутньої професії. Оскільки будівельна галузь вимагає не лише теоретичних знань, а й практичних навичок, інтерактивні методи навчання стають незамінними.

Наведемо декілька ефективних інтерактивних вправ, які можна використовувати при викладанні дисциплін для майбутніх інженерів-будівельників:

Симуляції та моделювання

Створення 3D-моделей будівель: використання програмного забезпечення для створення віртуальних моделей будівель дозволяє студентам детально вивчити конструктивні елементи, матеріали та технології будівництва.

Симуляції будівельних процесів: програми, що моделюють різні будівельні процеси (наприклад, зведення фундаменту, монтаж каркасу), допомагають студентам зрозуміти фізичні принципи та потенційні проблеми.

Симуляції аварійних ситуацій: моделювання аварійних ситуацій на будівельних майданчиках дозволяє студентам відпрацювати навички прийняття рішень у екстремальних умовах та розробити заходи безпеки.

Проектна діяльність

Розробка проектів будівель: студенти працюють у командах над розробкою проектів будівель різного призначення, від невеликих житлових будинків до великих промислових об'єктів.

Проектування інженерних систем: робота над проектами інженерних систем (водопостачання, каналізація, вентиляція) дозволяє студентам зрозуміти взаємозв'язки між різними інженерними системами.

Оптимізація будівельних процесів: студенти можуть розробляти пропозиції щодо оптимізації будівельних процесів, використовуючи сучасні технології та методи управління проектами.

Лабораторні роботи та практикуми

Випробування будівельних матеріалів: студенти проводять лабораторні роботи з випробування міцності, деформативності та інших характеристик будівельних матеріалів.

Моделювання конструкцій: створення моделей конструкцій із різних матеріалів (дерево, метал, бетон) дозволяє студентам візуалізувати поведінку конструкцій під навантаженням.

Використання будівельних інструментів: практичні заняття з використанням будівельних інструментів та обладнання допомагають студентам освоїти основні навички будівельника.

Рольові ігри та дискусії

Моделювання будівельних переговорів: студенти відіграють ролі різних учасників будівельного процесу (замовник, підрядник, архітектор) і відпрацьовують навички ведення переговорів.

Обговорення етичних аспектів будівництва: дискусії на тему етичних аспектів будівництва (безпека, екологічність, соціальна відповідальність) сприяють формуванню у студентів професійної свідомості.

Аналіз реальних будівельних проєктів: обговорення успішних та невдалих будівельних проєктів дозволяє студентам виявити причини успіху або невдачі та сформуванню власну думку.

Переваги використання інтерактивних вправ:

Збільшення залученості студентів: активна участь у освітньому процесі підвищує мотивацію студентів.

Розвиток практичних навичок: студенти отримують досвід вирішення реальних інженерних задач.

Формування командної роботи: спільна робота над проєктами сприяє розвитку навичок співпраці.

Глибоке розуміння матеріалу: практичне застосування теоретичних знань дозволяє студентам краще засвоїти навчальний матеріал.

Інтерактивні вправи є ефективним інструментом для підготовки висококваліфікованих інженерів-будівельників. Використання різноманітних

інтерактивних методів навчання дозволяє зробити освітній процес більш цікавим, ефективним та орієнтованим на практику.

Розглянемо детальніше кілька прикладів таких вправ для різних дисциплін.

Наприклад, оберемо дисципліну *«Будівельна механіка»*. Під час її вивчення доцільно:

Створення фізичних моделей: студенти можуть створювати моделі балок, ферм та інших конструкцій з різних матеріалів (дерево, картон, пластик) та експериментально визначати їхню міцність та деформацію під навантаженням.

Використання програмного забезпечення для розрахунків: програми типу Ansys, SAP2000 дозволяють студентам самостійно проводити розрахунки конструкцій та порівнювати отримані результати з теоретичними даними.

Розробка експериментів: студенти можуть розробляти власні експерименти для вивчення поведінки матеріалів та конструкцій під різними видами навантажень.

Дисципліна *«Будівельні матеріали»* передбачає:

Виготовлення зразків матеріалів: студенти можуть самостійно виготовляти зразки бетону, розчину та інших матеріалів для подальшого випробування.

Мікроскопічні дослідження: використання мікроскопів дозволяє студентам досліджувати структуру будівельних матеріалів та виявляти дефекти.

Порівняння властивостей різних матеріалів: студенти можуть проводити експерименти для порівняння міцності, водопоглинання, морозостійкості та інших властивостей різних будівельних матеріалів.

Предмет *«Основи архітектури»* включатиме:

Розробку проєктів будівель: студенти можуть розробляти 3D-проєкти будівель з урахуванням функціональних, естетичних та конструктивних вимог.

Створення макетів будівель: використання різних матеріалів (картон, пінопласт) для створення макетів будівель дозволяє студентам візуалізувати свої проєкти.

Аналіз історичних будівель: вивчення архітектурних стилів та аналіз історичних будівель сприяє формуванню у студентів естетичного смаку та розуміння еволюції архітектури.

Курс **«Будівельне виробництво»** значно виграє від залучення таких елементів ІКТ:

Симуляція будівельних процесів: використання програмного забезпечення для моделювання будівельних процесів дозволяє студентам оптимізувати послідовність виконання робіт та мінімізувати витрати.

Розробка технологічних карт: студенти можуть розробляти технологічні карти для виконання різних видів будівельних робіт.

Аналіз реальних будівельних проєктів: обговорення успішних та невдалих будівельних проєктів дозволяє студентам виявити причини успіху або невдачі та сформуванню власну думку.

Навчальна дисципліна **«Геодезія»** також потребує інтерактивності:

Виконання геодезичних робіт: практичні заняття з використанням геодезичних приладів (теодоліт, нівелір) дозволяють студентам освоїти основні методи геодезичних вимірювань.

Створення топографічних планів: використання геоінформаційних систем (GIS) дозволяє студентам створювати топографічні плани місцевості та виконувати різні геодезичні розрахунки.

Розв'язання геодезичних задач: студенти можуть розв'язувати різноманітні геодезичні задачі, пов'язані з визначенням координат точок, обчисленням площ та об'ємів.

Наведемо приклади рекомендованих платформ, спеціалізованих на технічних дисциплінах:

Autodesk Construction Cloud: ця платформа пропонує широкий спектр інструментів для співпраці в галузі будівництва, включаючи 3D-моделювання, віртуальну реальність та управління проектами.

BIM 360: ця платформа дозволяє командам проектувати, будувати та експлуатувати будівлі за допомогою технології BIM (Building Information Modeling).

Solibri: ця платформа використовується для перевірки моделей BIM на відповідність вимогам проекту та нормативним документам.

Навчальні платформи, рекомендовані для створення інтерактивного контенту:

Kahoot!: дозволяє створювати інтерактивні вікторини та ігри для перевірки знань студентів.

Mentimeter: надає можливість створювати інтерактивні презентації, опитування та хмари слів для залучення аудиторії.

Padlet: за її допомогою можна створювати віртуальні дошки, на яких студенти можуть розміщувати свої ідеї, коментарі та матеріали.

При виборі платформи потрібно враховувати такі аспекти:

Функціональність: переконайтеся, що платформа має всі необхідні функції для проведення інтерактивних занять, такі як відеоконференції, спільне використання екрану, створення завдань та проведення тестів.

Інтеграція з іншими інструментами: перевірте, чи платформа інтегрується з іншими інструментами, які ви використовуєте, наприклад, з програмним забезпеченням для 3D-моделювання або системами управління навчанням.

Вартість: оцініть вартість платформи та виберіть ту, яка відповідає вашому бюджету.

Простота використання: платформа повинна бути інтуїтивно зрозумілою і легкою у використанні як для вас, так і для ваших студентів.

Організація групових проєктів в дистанційному форматі вимагає особливого підходу. Однак, за допомогою правильних інструментів та стратегій, можна створити ефективне та продуктивне робоче середовище для студентів.

Наведемо кілька **ключових аспектів**, на які варто звернути увагу:

Чітке формулювання завдань та очікуваних результатів:

Розбийте проєкт на підзавдання: це допоможе студентам краще зрозуміти свої ролі та відповідальність.

Визначте терміни: встановіть чіткі дедлайни для кожного етапу проєкту.

Створіть критерії оцінювання: заздалегідь повідомте студентам, за якими критеріями оцінюватиметься їхня робота.

Створення ефективної комунікації:

Регулярні відеоконференції: проводьте регулярні відеоконференції для обговорення прогресу, вирішення проблем та підтримки мотивації.

Чати: створіть чат для оперативного спілкування між членами команди.

Документи Google: використовуйте спільні документи для створення та редагування матеріалів проєкту.

Розвиток навичок самоорганізації та командної роботи:

Розподіл ролей: кожен член команди повинен мати чітко визначену роль і відповідальність.

Регулярні звіти: студенти повинні регулярно звітувати про виконану роботу.

Зворотний зв'язок: надавайте студентам зворотний зв'язок щодо їхньої роботи.

Мотивація та підтримка:

Створіть позитивну атмосферу: заохочуйте співпрацю та взаємодопомогу.

Надавайте підтримку: будьте готові допомогти студентам, якщо у них виникнуть труднощі.

Відзначайте успіхи: виділяйте досягнення кожного члена команди.

Важливо пам'ятати:

Гнучкість: будьте готові адаптувати свої плани до змінних умов.

Технічна підтримка: забезпечте студентам необхідну технічну підтримку.

Зворотний зв'язок: регулярно збирайте зворотний зв'язок від студентів щодо організації проекту.

Програмні засоби для створення навчальних симуляцій

Вибір програмного забезпечення для створення навчальних симуляцій залежить від багатьох факторів, таких як:

Складність симуляції: потрібно створити просту 2D-модель чи детальну 3D-симуляцію з реалістичною фізикою?

Галузь застосування: для яких цілей створюється симуляція (навчання, дослідження, розробка)?

Бюджет: які фінансові ресурси доступні для придбання програмного забезпечення?

Навички користувача: який рівень знань програмування та 3D-моделювання має користувач?

Запропонуємо деякі з найпопулярніших програмних засобів, які можна використовувати для створення навчальних симуляцій:

Програмні засоби загального призначення

Unity: потужний ігровий движок, який широко використовується для створення 3D-ігор та симуляцій. Має великий набір інструментів для моделювання, анімації, фізики та інтерактивності.

Unreal Engine: ще один потужний ігровий движок, який дозволяє створювати високоякісні 3D-симуляції. Має розвинені інструменти для створення віртуальної реальності.

Game Maker Studio: більш простий у використанні движок, який підходить для створення 2D-ігор та симуляцій.

Blender: безкоштовний і відкритий 3D-редактор, який можна використовувати для створення моделей, текстур, анімації та рендерингу.

Спеціалізовані програмні засоби:

Simulink: додаток MATLAB, який використовується для моделювання динамічних систем. Ідеально підходить для створення симуляцій фізичних процесів, електроніки та інших технічних систем.

Any Logic: платформа для моделювання систем динаміки, яка дозволяє створювати симуляції складних систем, таких як логістичні мережі, виробничі процеси та соціальні системи.

Virtuoso: пакет програм для електронного проєктування, який можна використовувати для створення симуляцій електронних схем.

COMSOL Multiphysics: програмне забезпечення для моделювання фізичних явищ, яке дозволяє створювати симуляції теплопередачі, дифузії, електромагнетизму та інших процесів.

Для створення навчальних курсів доцільно використати:

Articulate Storyline: програма для створення інтерактивних навчальних курсів. Дозволяє створювати різноманітні типи вмісту, такі як вікторини, симуляції та відео.

Adobe Captivate: ще один потужний інструмент для створення навчальних курсів. Має широкий набір інструментів для запису екрану, створення слайдів та інтерактивних елементів.

Критерії вибору програмних засобів:

Складність симуляції: для простих симуляцій підійдуть більш легкі в освоєнні інструменти, такі як GameMaker Studio або Blender. Для складних симуляцій знадобляться потужніші движки, такі як Unity або Unreal Engine.

Галузь застосування: для створення симуляцій фізичних процесів краще використовувати спеціалізовані інструменти, такі як Simulink або COMSOL Multiphysics.

Бюджет: безкоштовні інструменти, такі як Blender, можуть бути хорошим варіантом для невеликих проєктів або навчальних цілей.

Навички користувача: якщо у викладача немає досвіду в 3D-моделюванні та програмуванні, краще вибрати інструмент з простим інтерфейсом і великою кількістю навчальних матеріалів.

Рекомендації викладачам щодо вибору програмного забезпечення для створення навчальних симуляцій:

Почніть з простих проєктів: навіть якщо ви хочете створити складну симуляцію, щоб освоїти основні функціональні можливості обраного програмного забезпечення.

Використовуйте готові касети: багато програмних засобів надають доступ до великих бібліотек готових моделей, текстур та інших ресурсів, що дозволяє прискорити процес розробки.

Спілкуйтеся з спільнотою: приєднуйтесь до онлайн-спільнот користувачів обраного вами програмного забезпечення, щоб отримати допомогу та поради від інших розробників.

Симулятори для навчання студентів будівництва: огляд та рекомендації

Симулятори стали незамінним інструментом у сучасному навчанні будівництва. Вони дозволяють студентам набути практичних навичок, не виходячи з аудиторії, та заглибитися в різноманітні будівельні процеси. Ось деякі з найпопулярніших симуляторів, які можна використовувати для навчання студентів будівництва:

Симулятори загального призначення

1. Autodesk Revit – потужний інструмент для створення детальних 3D-моделей будівель і симуляції будівельних процесів. Завдяки Revit студенти мають змогу розробляти архітектурні проєкти, створювати конструктивні рішення та візуалізувати готові об'єкти, що сприяє комплексному розумінню будівельної інженерії.

2. BIM 360 – сучасна платформа, яка підтримує спільну роботу команд на всіх етапах життєвого циклу будівлі, використовуючи технологію інформаційного моделювання будівель (BIM). Вона дозволяє студентам

працювати у колаборативному середовищі, коментувати проєкти, вносити корективи та стежити за прогресом виконання завдань.

Electude: Ця платформа містить широкий спектр симуляторів для навчання технічному обслуговуванню та ремонту різних видів обладнання, включаючи будівельну техніку. Студенти можуть відпрацьовувати навички діагностики та усунення несправностей.

SimScale: онлайн-симулятор дозволяє проводити комп'ютерне моделювання фізичних процесів, таких як теплопередача, дифузія та динаміка рідин. Студенти можуть використовувати SimScale для аналізу міцності конструкцій, вивчення поведінки матеріалів та оптимізації будівельних процесів.

Unreal Engine: цей ігровий движок можна використовувати для створення реалістичних симуляцій будівельних майданчиків та процесів. Студенти можуть відпрацьовувати навички безпечної роботи на висоті, монтажу конструкцій та управління будівельною технікою.

Симулятори для навчання *конкретним професіям*

Bentley Systems: компанія Bentley Systems пропонує широкий спектр програмних продуктів для інженерів різних спеціальностей, включаючи будівельників. Ці продукти дозволяють студентам ознайомитися з процесами проєктування, будівництва та експлуатації інженерних споруд.

Tekla Structures: програмне забезпечення для 3D-моделювання конструкцій із залізобетону та сталі. Студенти можуть використовувати Tekla Structures для розробки проєктної документації, створення виробничих креслень та візуалізації конструкцій.

При виборі симулятора для створення навчальних симуляцій необхідно враховувати різні чинники і дати собі відповідь на питання:

- Цілі навчання: які саме навички ви хочете розвинути у студентів?
- Рівень складності: який рівень знань і досвіду мають студенти?
- Доступність обладнання: яке обладнання є доступним для проведення занять?

– Вартість: який бюджет виділено на придбання ліцензій?

Підсумуємо *переваги використання симуляторів* у навчанні студентів основам будівництва:

– Безпека: студенти можуть відпрацьовувати складні завдання в безпечному віртуальному середовищі.

– Ефективність: симулятори дозволяють за короткий час відпрацювати велику кількість сценаріїв.

– Інтерактивність: студенти можуть активно взаємодіяти з симулятором, що підвищує їхню зацікавленість.

– Доступність: симулятори можна використовувати як в аудиторії, так і дистанційно.

Використання симуляторів у навчанні будівництва дозволяє зробити освітній процес більш мотивованим, цікавим, ефективним та орієнтованим на практику.

Наведемо приклади симуляторів для вивчення **конкретних будівельних технологій**.

Для вивчення конкретних будівельних технологій, наприклад, таких як зведення каркасних будинків, існує декілька спеціалізованих симуляторів та програмних продуктів. Вони дозволяють студентам детально ознайомитися з процесом будівництва, від проєктування до зведення, та відпрацювати практичні навички.

Наведемо деякі з найпопулярніших варіантів:

Спеціалізовані програмні продукти для каркасного будівництва:

Framestudio: програмне забезпечення спеціально розроблене для проєктування каркасних будинків. Воно дозволяє створювати 3D-моделі каркасів, розраховувати необхідну кількість матеріалів та генерувати детальні креслення.

MiTek: компанія MiTek пропонує широкий спектр програмних продуктів для проєктування та виробництва дерев'яних конструкцій, включаючи каркасні будинки.

WoodWorks: цей ресурс надає безкоштовні інструменти для проєктування дерев'яних конструкцій, включаючи каркаси.

Ігрові движки та платформи для створення симуляторів

Unity – універсальний інструмент, що дозволяє створювати реалістичні симуляції будівельних процесів. Викладачі можуть розробляти віртуальні майданчики, де студенти практикуватимуть збирання каркасів, монтаж віконних конструкцій і дверей.

Unreal Engine – широко вживаний ігровий движок, відомий своїми можливостями створення симуляцій із високою якістю візуалізації.

Онлайн-платформи для навчання

Electude – навчальна платформа, що містить інтерактивні модулі з будівельних технологій, зокрема каркасного будівництва. Студенти можуть виконувати завдання з монтажу каркасів, встановлення утеплювачів і завершення обшивки.

Ці інструменти дозволяють інтегрувати інноваційні підходи в освітній процес, забезпечуючи учнів практичним досвідом у віртуальному середовищі.

Переваги використання симуляторів для вивчення каркасного будівництва:

- Детальне вивчення технології: симулятори дозволяють студентам детально ознайомитися з кожним етапом будівництва каркасного будинку.
- Практичні навички: студенти можуть відпрацьовувати практичні навички, не маючи доступу до реального будівельного майданчика.
- Економія часу та ресурсів: використання симуляторів дозволяє скоротити витрати на матеріали та обладнання.
- Безпека: студенти можуть навчатися в безпечному віртуальному середовищі.

При виборі симулятора для вивчення каркасного будівництва варто звернути увагу на такі чинники:

- Деталізація: наскільки детально симулятор відтворює процес будівництва?
- Функціональність: які функції доступні в симуляторі (проектування, розрахунок матеріалів, візуалізація)?
- Інтерфейс: наскільки інтуїтивно зрозумілий інтерфейс симулятора?
- Вартість: яка вартість ліцензії на використання симулятора?

Використання симуляторів для вивчення каркасного будівництва дозволяє підготувати висококваліфікованих фахівців, які володіють сучасними знаннями та навичками.

Ефективні підходи щодо використання відеоматеріалів для формування навчальної мотивації

Відеоматеріали є потужним інструментом для залучення та мотивації студентів. Вони дозволяють наочно демонструвати складні концепції, створювати емоційний зв'язок з матеріалом та підвищувати інтерес до навчання.

Варто використовувати:

– Короткометражні фільми та анімації: вони можуть бути використані для пояснення складних понять у доступній та цікавій формі.

– Документальні фільми: фільми про історію, науку, культуру та інші теми можуть розширити кругозір студентів та спонукати їх до подальшого вивчення.

– Інтерв'ю з експертами: розмови з фахівцями у відповідній галузі можуть надати студентам цінну інформацію та продемонструвати практичне застосування теоретичних знань.

– Відеозаняття: цей формат дозволяє систематизувати навчальний матеріал та представити його в зручному для сприйняття вигляді.

– Мотиваційні відео: відео, що розповідають про успіхи інших людей, можуть надихнути студентів на досягнення власних цілей.

Рекомендації викладачам щодо використання відеоматеріалів для формування мотивації:

– Створіть контекст: почніть заняття з короткого відео, яке введе студентів у тему та створить інтригу.

– Продемонструйте практичне застосування: покажіть, як теоретичні знання можуть бути застосовані на практиці.

– Створіть емоційний зв'язок: вибирайте відео, які викликають емоції та запам'ятовуються.

– Заохочуйте до обговорення: після перегляду відео організуйте дискусію, щоб студенти могли поділитися своїми думками та враженнями.

– Використовуйте відео як інструмент для індивідуального навчання: дозвольте студентам самостійно обирати відеоматеріали для вивчення.

Приклади використання відеоматеріалів у різних дисциплінах:

– Історія: фільми про історичні події, інтерв'ю з істориками.

– Математика: анімаційні пояснення складних математичних концепцій.

– Фізика: експерименти, що демонструють фізичні закони.

– Біологія: документальні фільми про природу, віртуальні тури по клітині.

Знайти відеоматеріали можна на таких **ресурсах**:

– YouTube: величезна база відео на різні теми.

– Khan Academy: безкоштовні навчальні відео з різних предметів.

– TED Talks: мотиваційні промови про ідеї, що змінюють світ.

Викладачу **важливо пам'ятати**:

– Якість важливіша за кількість: краще показати кілька якісних відео, ніж багато випадкових.

– Відео має відповідати віку та інтересам студентів.

– Відео має бути інтегроване в освітній процес, а не просто доповненням до нього.

Використання відеоматеріалів дозволить зробити навчання більш цікавим, ефективним та запам'ятовуваним.

Алгоритм підбору відеоматеріалів для конкретних тем з навчання будівельників

– Визначення потреб: які саме знання та навички необхідно розвивати у будівельників?

– Пошук ресурсів: використовуйте пошукові системи (Google, YouTube), спеціалізовані платформи (Coursera, Udemy) та професійні асоціації.

– Оцінка якості: перевіряйте достовірність інформації, якість зображення та звуку, актуальність матеріалу.

– Створення плейлистів: об'єднайте відео за тематиками для зручності перегляду.

Приклади тем для навчальних відео для будівельників:

– Основи будівельних матеріалів: властивості, застосування, технології обробки.

– Інструменти та обладнання: будова, принцип роботи, безпечні методи використання.

– Технології будівництва: каркасне, монолітне, модульне будівництво тощо.

– Проектування будівель: створення креслень, розрахунок навантажень.

– Будівельні норми та правила: безпека праці, охорона навколишнього середовища.

Корисні інструменти для створення та пошуку навчальних відео:

– Canva: для створення інфографіки та презентацій.

– Screencast-O-Matic: для запису відео з екрану.

– Powtoon: для створення анімованих відео.

– YouTube Creator Studio: для управління своїм каналом на YouTube.

Рекомендації викладачам для створення навчальних відео:

– Співпраця з експертами: залучайте до створення відео досвідчених будівельників та інженерів.

– Інтерактивність: робіть відео інтерактивними, додавайте тести, завдання та вправи.

– Регулярне оновлення: слідкуйте за новими технологіями та оновлюйте свої відео.